

BIBLIOTEKARZ

SBP

STOWARZYSZENIE
BIBLIOTEKARZY
POLSKICH

2/2012

Agnieszka Frankowska

Rola biblioteki w kształtowaniu
tożsamości kulturowej oraz zaspokajaniu
potrzeb czytelniczych mniejszości
narodowych na Podlasiu

Krzysztof Maciąg

Biblioteki pedagogiczne
są przydatne uczniom szkół średnich

Bożena Holeczek

Miejska Biblioteka Publiczna
w Mikołowie – nowe otwarcie

Maria Olesiak

Małe Berło w Gminnej
Bibliotece Publicznej w Kijach

Konkurs BIBLIOTEKARZ ROKU 2011 rozpoczęty!

Szanowni Państwo!

Po raz drugi ogłaszamy konkurs na Bibliotekarza Roku. W całej Polsce rozpoczynamy poszukiwania cenionych osobowości i liderów branży bibliotekarskiej. Masz koleżankę, która znakomicie zarządza małą filią? W Twojej bibliotece pracuje wyjątkowy instruktor? Docień ich pracę i zgłoś do tytułu Bibliotekarza Roku 2011.

Konkurs składa się z dwóch etapów. W pierwszym wybierani są Bibliotekarze Roku w poszczególnych okręgach SBP. Kandydatów może zgłaszać każdy, pod warunkiem wyrażenia przez nich zgody na udział w konkursie. Gorąco zachęcamy: otwórzcie oczy, poszukajcie wokół siebie i... zgłaszajcie wyróżniających się bibliotekarzy! Kandydaci są oceniani w kilku obszarach aktywności zawodowej: zarządzanie biblioteką, modernizacja biblioteki oraz procesów bibliotecznych, obsługa użytkowników, organizacja szkoleń oraz innych form doskonalenia zawodowego, publikacje dotyczące problematyki bibliotekarskiej. Regulamin konkursu oraz formularz zgłoszenia znajdziecie na naszym portalu www.sbp.pl. Zwycięzcy konkursów okręgowych przechodzą do etapu drugiego i biorą udział w ogólnopolskim plebiscycie, wybierającym Bibliotekarza Roku w skali kraju. To szansa, aby wypromować swoją bibliotekę, okręg SBP, miejscowość.

Pierwsza edycja konkursu skutecznie rozwiała wątpliwości, jakoby obszary aktywności brane pod uwagę przy ocenie dawały szansę wyłącznie dyrektorom dużych bibliotek. Bibliotekarzem Roku 2010 została bowiem reprezentantka okręgu podlaskiego SBP, kierownik Oddziału dla Dzieci i Młodzieży Biblioteki Publicznej w Mońkach, st. kustosz Barbara Kuprel. Oprócz nagrody finansowej organizatorzy zadbali o promocję Jej osiągnięć w mediach: ogólnopolskich i lokalnych, drukowanych i internetowych.

Wierzmy, że w tym roku konkurs będzie się cieszył jeszcze większym powodzeniem. Planujemy uproszczenie głosowania w portalu, szykujemy następne nagrody. Konkurs Bibliotekarz Roku to ogromna szansa na budowanie nowego, dynamicznego wizerunku naszego zawodu. Skorzystajmy z tej okazji i rozkręćmy tegoroczną edycję – niech o nas usłyszą!

Elżbieta Stefańczyk
Przewodnicząca Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

OD REDAKTORA

*Szanowni Państwo,
Drodzy Czytelnicy,*

Prezydium Zarządu Głównego SBP powierzyło mi od numeru lutowego (2/2012) funkcję redaktora naczelnego „Bibliotekarza”. Jest to dla mnie zaszczyt, ale też trudne zadanie stanowiące nowe wyzwanie w dotychczasowej pracy zawodowej i działalności w Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich.

Jan Wołosz, poprzedni redaktor naczelny „Bibliotekarza” w czasie swojej ponad 21-letniej pracy redakcyjnej określił nowy kierunek pisma, nadał mu wyraziste ukierunkowanie na polskie bibliotekarstwo, wypracował bardzo wysoki poziom merytoryczny, dzięki czemu pozyskał grono stałych autorów, korespondentów i współpracowników. Myślę, że będę wyrazicielem opinii całego środowiska bibliotekarskiego wobec ogromnych Jego dokonań w prowadzeniu „Bibliotekarza”. Pragnę serdecznie podziękować Janowi Wołoszowi za dotychczasową pracę i trud redagowania „Bibliotekarza”, nadanie mu wysokiej rangi wśród polskich czasopism fachowych.

Dla następcy Redaktora Naczelnego ważny jest punkt wyjścia do nowej pracy. Wkraczam na tę drogę z pełnym zaufaniem dla dorobku pisma, mając nadzieję na utrzymanie jego dotychczasowego wysokiego poziomu i kręgu stałych odbiorców oraz pozyskanie nowych.

Nowa redakcja chciałaby kontynuować dobre doświadczenia. Ważna jest „orientacja na kadre kierownicze bibliotek” dlatego liczę na ścisłą współpracę z ważną grupą naszego środowiska w kształtowaniu programu merytorycznego „Bibliotekarza”.

Zapraszam do współpracy wszystkich bibliotekarzy, którym działalność i rozwój polskiego bibliotekarstwa ciągle nie jest obojętna.

Redakcja jest otwarta na przedstawianie przemyśleń, prezentację nowych projektów, idei i przykładów dobrych praktyk działalności bibliotecznej.

Chciałabym, aby „Bibliotekarz” nadal był pismem oczekiwanym i dyskutowanym w polskich bibliotekach. Pragnę, aby stanowił forum wymiany poglądów odnoszących się do aktualnych spraw polskiego bibliotekarstwa, nawet tych budzących różne zdania i opinie.

Mam nadzieję, że Czytelnicy „Bibliotekarza”, którzy wierni tytułowi oczekują w każdym numerze tekstów ciekawych, inspirujących ich w codziennej działalności, będą śledzić z zainteresowaniem kolejne numery pisma.

Elżbieta Stefanczyk

Artykuły

Agnieszka Frankowska

Rola biblioteki w kształtowaniu tożsamości kulturowej oraz zaspokajaniu potrzeb czytelniczych mniejszości narodowych na Podlasiu

Kultura jest elementem integrującym i budującym poczucie tożsamości regionalnej i narodowej. Jest elementem rozwijania współpracy międzynarodowej, kształtowania europejskiej tożsamości kulturowej. Dostęp do kultury jest

jednym z kryteriów uczestnictwa w kulturze oraz umiejętności świadomego jej odbioru.

W kwietniu 2008 r. Sejmik Województwa Podlaskiego przyjął Program Rozwoju Kultury Województwa Podlaskiego do 2020 r.¹. Dokument ten utworzony został przede wszystkim jako materiał intencyjny, określający podstawowe, możliwe i pożądane kierunki działań w aspekcie ochrony dziedzictwa kulturowego i rozwoju kultury, umożliwiające podjęcie starań o pozyskiwanie środków europejskich. Jednym z celów strategicznych Programu Rozwoju Kultury Województwa Podlaskiego do 2020 r. jest rozwój czytelnictwa i nowoczesnych technik informatycznych, sprzyjających rozwijaniu

zainteresowań w sferze kultury. Program ten, może być źródłem inspiracji do opracowywania lokalnych programów rozwoju kultury.

Województwo podlaskie zamieszkują przedstawiciele różnych mniejszości narodowych, najliczniejszą liczbowo grupę stanowią Białorusini (46 041). Główne skupiska znajdują się w miastach: Hajnówka i Bielsk Podlaski oraz w okolicznych gminach: Orla, Narew, Narewka, Dubicze Cerkiewne, Dubiny, Kleszczele, Czyże, Czeremcha, Milejczyce. Mniejszość białoruska posiada własne organizacje i stowarzyszenia. Upowszechnianiem kultury zajmują się Białostockie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne, a rozwojowi literatury patronuje Białoruskie Stowarzyszenie Literackie „Białowieża” wydając książki i czasopisma. Największe księgozbiory w języku białoruskim i rosyjskim posiadają biblioteki w Bielsku Podlaskim, w Czyżeh i w Narewce.

Litwini są jedną z najmniej licznych mniejszości narodowych mieszkających w Polsce. Zdecydowana większość zamieszkuje województwo podlaskie (5097), głównie Suwalszczyznę. Mimo niewielkiej liczebności i stałego zawężania się litewskiego obszaru językowego, Litwini z Suwalszczyzny zachowali wysoki stopień samoidentyfikacji narodowej. Wynikają stąd określone cele biblioteki publicznej, m.in. zapewnienie jednakowej dostępności usług dla wszystkich czytelników, zapewnienie mniejszości litewskiej możliwości zachowania własnej tożsamości poprzez specjalną ofertę biblioteczną. Litwini na Suwalszczyźnie prowadzą też własną działalność wydawniczą. W Puńsku wydaje się czasopisma w języku litewskim zarówno dla dorosłych, jak i dla dzieci: „Aušra”, „Aušrelė”, „Suvalkietis”, „Šaltinis”, „Dėmesio” oraz publikacje książkowe miejscowych autorów i podręczniki szkolne dla klas litewskich. Puńsk nazywany jest „stolicą polskich Litwinów”². Biblioteki w Puńsku oraz w Sejnach posiadają największe księgozbiory w języku litewskim.

Województwo podlaskie to region o bardzo skomplikowanym rodowodzie. Nieustanne przesuwanie granic państwowych, częste zmiany wpływów i ośrodków decydenckich, polityka zaborcza, skomplikowane procesy narodowościowe – wszystko to utrudnia dostęp do rozproszonych źródeł historycznych i praktycznie

uniemożliwiało przez długie dziesięciolecia podejmowanie kompleksowych badań nad tym terenem,

W 2006 r. Książnica Podlaska przeprowadziła sondażowe badania ankietowe, których celem było określenie faktycznych potrzeb użytkowników biblioteki, mając na uwadze zróżnicowanie etniczne i kulturowe mieszkańców Białegostoku. Jako najważniejsze użytkownicy wymienili: łatwy dostęp do materiałów szkoleniowych do samodzielnej nauki języka mniejszości (61% ankietowanych), imprezy kulturalne (57% ankietowanych), poradnictwo i biblioterapia etniczna.

Współczesne działania Książnicy Podlaskiej idą w kierunku uzupełniania rozproszonych zbiorów regionalnych, poloników związanych z historią Podlasia. Tę samą inicjatywę podejmują towarzystwa regionalne i osoby prywatne, które odczuwają potrzebę budowania świadomości regionalnej i podtrzymywania swoich historycznych korzeni.

Pracami nad ocaleniem źródeł wytworzonych regionalnie, ich dokumentowaniem i archiwizowaniem, powinny zająć się biblioteki. Książnica Podlaska – znaczący ośrodek kulturotwórczy, posiadając przywilej regionalnego egzemplarza obowiązkowego, gromadzi także bieżącą prasę polskojęzyczną wydawaną za wschodnimi granicami na Litwie, Łotwie i Białorusi. Coraz więcej publikacji z bibliotek litewskich wraca na Podlasie. W bieżącym roku Książnica Podlaska nawiązała współpracę z Biblioteką Akademii Nauk Litwy w Wilnie w celu obustronnej współpracy oraz wymiany cennych dla każdej ze stron zbiorów. Stronę polską interesują przede wszystkim publikacje dotyczące Białegostoku i Podlasia. Aby te historyczne publikacje utrwalić i zapewnić do nich dostęp zainteresowanym, zbiory wileńskie są sukcesywnie digitalizowane.

Budowanie tożsamości kulturowej społeczności lokalnych, rozwój tzw. „małych ojczyzn”, uzależniony jest od przezwyciężenia wewnętrznych podziałów, uprzedzeń i zadawnionych zranień. Ludzie potrzebują poczucia tożsamości. Miejsce bibliotek w procesie takiej konsolidacji jest bardzo ważne³.

O roli bibliotek w kształtowaniu świadomości regionalnej dyskutowano na wielu konferencjach naukowych. Podczas obrad na konferencji w Gdańsku (2005) sformułowano szereg wniosków⁴, m.in.:

- Biblioteki powinny stać się ośrodkami koordynującymi procesy gromadzenia, porządkowania i udostępniania informacji na szczeblu lokalnym we współpracy z innymi bibliotekami w regionie.
- Biblioteka publiczna powinna być miejscem poszerzania wiedzy kształtującej świadomość regionalną.
- Biblioteki regionalne powinny tworzyć jednolity system informacji o kulturze regionu.

Od tego czasu w Polsce odbyło się wiele konferencji dotyczących problemów zaspokajania czytelnictwa mniejszości narodowych, głównie w bibliotekach publicznych. Gromadzenie wydawnictw obcojęzycznych w bibliotekach publicznych służy m.in. obsłudze bibliotecznej mniejszości narodowych zamieszkałych w Polsce. Czynnikiem dominującym w doborze literatury obcojęzycznej w bibliotekach publicznych jest skład etniczny obsługiwanych czytelników oraz mniejszości narodowych zamieszkałych na terenie działania biblioteki. Na obszarach zamieszkałych przez mniejszości w powiecie białostockim, bielskim, hajnowskim, sokólskim, sejneńskim 22 biblioteki posiadają księgozbiór w językach mniejszości (w jęz. białoruskim, rosyjskim, litewskim, ukraińskim).

Biblioteka publiczna, w odróżnieniu od innych typów bibliotek, np. naukowych, posiada bardzo szeroki krąg użytkowników. Jednymi z nich są dzieci. Wraz ze wzrostem powszechnej migracji ludności napływowej o zróżnicowanej strukturze etnicznej, biblioteki publiczne stanęły przed nowym wyzwaniem. Wiele z nich oferuje młodym użytkownikom zbiory wielojęzyczne i prowadzi eksperymentalne formy pracy z nimi, np. imprezy czytelnicze związane z prezentacją różnych kultur, wydawanie książek dwujęzycznych, tworzenie działów książki obcojęzycznej dla dzieci. W przypadku książki dziecięcej znajomość języka nie jest warunkiem korzystania ze zbiorów. Książka dziecięca może przemówić do czytelnika językiem obrazu. Dokumenty nieksiążkowe umożliwiają z kolei inne formy kontaktu z obcą kulturą. Praca ze zbiorami obcojęzycznymi w bibliotece dziecięcej musi być dość starannie przemyślana. W przeciwieństwie do biblioteki naukowej, gdzie czytelnik sam znajduje drogę do potrzebnych mu informacji, dziecko należy zachęcić do lektury. Oryginalne wydania obcojęzyczne niosą w sobie szcze-

gólnie bogaty ładunek wiedzy o kulturze w jej oryginalnej wersji.

W krajach wieloetnicznych, książki dla dzieci wydane w ich rodzimym języku, służą przelamywaniu obcości wobec istniejących na terenie danego państwa mniejszości kulturowych oraz narodowych różnego pochodzenia. Biblioteka jest również miejscem wspólnych kontaktów i zabaw, przygotowuje dzieci do codziennego współżycia z „innymi”.

W województwie podlaskim, tak bardzo zróżnicowanym kulturowo i narodowościowo, biblioteka publiczna spełnia rolę wielofunkcyjnego centrum kultury. Powinna ponadto współpracować i w miarę potrzeby służyć pomocą oraz inspirować zakładanie bibliotek przeznaczonych dla mniejszości narodowych.

Biblioteki naukowe realizują udostępnienie wydawnictw obcojęzycznych głównie na potrzeby pracowników naukowych i studentów. Coraz częściej stają się również ośrodkami kultury na terenie działania biblioteki.

W 2011 r. Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku ujęła w swojej *Misji*⁵ działania na rzecz mniejszości. Czytamy w niej m.in.: *Misję naukową Biblioteka realizuje poprzez gromadzenie zasobów oraz organizowanie przedsięwzięć mających na celu ochronę dziedzictwa narodowego i wielokulturowości regionu.*

Cele strategiczne Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia zamierza realizować poprzez rozszerzenie działań biblioteki na rzecz różnych środowisk kulturowych, m.in.:

1. Utworzenie Biblioteki Centrum Mniejszości Narodowych i Etnicznych:
 - gromadzenie księgozbioru (książki, czasopisma, multimedia) w językach mniejszości,
 - zorganizowanie czytelni,
 - utworzenie strony internetowej „Mniejszości narodowe i etniczne na Podlasiu”.
2. Zorganizowanie cyklu wykładów poświęconych kulturze i historii mniejszości narodowych i etnicznych na Podlasiu.

Ważnym przedsięwzięciem było utworzenie w 2006 r. Podlaskiej Biblioteki Cyfrowej.

Zasób Podlaskiej Biblioteki Cyfrowej tworzy kilka podlaskich instytucji naukowych: Biblioteka Uniwersytecka im. J. Giedroycia, Książnica Podlaska, Archiwum Państwowe w Białymstoku,

Biblioteka Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Białymstoku, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, Filia Uniwersytetu Muzycznego im. F. Chopina w Białymstoku, Biblioteka Politechniki Białostockiej, Stowarzyszenie Kulturalne „Collegium Suprasliense” oraz Muzeum Wojska w Białymstoku. Zespół składa się z czterech kolekcji: Dziedzictwo Kulturowe, Kresy Wschodnie Rzeczypospolitej, Materiały Regionalne oraz Materiały Naukowo-Dydaktyczne. Znajdują się nim m.in. kopie dokumentów dotyczących Białegostoku i Podlasia, mapy oraz najcenniejsze zabytki piśmiennictwa znajdujące się w zbiorach białostockich bibliotek. Podlaska Biblioteka Cyfrowa stała się kopalnią wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i tożsamości narodowej mieszkańców Podlasia.

Cenne wskazówki do działalności na rzecz społeczności wielokulturowej podają „Wytyczne IFLA dla bibliotek obsługujących społeczności wielokulturowe”⁶. Przyjmuje się, że wytyczne te powinny być używane w połączeniu z normami i wytycznymi dla poszczególnych typów bibliotek (publicznych, szkolnych, akademickich i innych) w każdym kraju i międzynarodowych standardów, a nie same w sobie. Wytyczne te zostały zebrane i opublikowane w celu promowania uczciwości i równego dostępu do usług bibliotecznych w społecznościach wielokulturowych. Powinny stanowić podstawę do:

- planowania usług bibliotecznych dla wszystkich grup społeczności wielokulturowych,
- określania kryteriów, na podstawie których usługi mogą być oceniane,
- zapewnienia równych zasad zakupu materiałów i świadczenia usług.

Istotą działalności bibliotek obsługujących społeczności wielokulturowe jest zgodnie z wytycznymi świadczenie tych usług w taki sam sposób wobec wszystkich grup językowych, etnicznych i kulturowych. Wymaga to od biblioteki dysponowania materiałami bibliotecznymi i udostępnianie usług informacyjnych w językach grup mniejszości etnicznych, językowych i kulturowych na jednakowym poziomie.

Z całą pewnością trzeba usprawnić służby informacyjne w bibliotekach. Bibliotekarz powi-

nien stać się przewodnikiem i mądrym doradcą. Należy bardziej eksponować zbiory obcojęzyczne i regionalne, również na stronach WWW bibliotek. Biblioteki powinny stać się bardziej przyjazne dla przedstawicieli mniejszości narodowych w regionie. Materiały do nauki języków mniejszości powinny być łatwo dostępne w bibliotekach. Większą rolę powinna odgrywać edukacja międzykulturowa, skierowana głównie na kształtowanie tożsamości narodowej młodych ludzi.

Wiele bibliotek gromadzi obcojęzyczne zbiory, przygotowuje ofertę kulturalną i edukacyjną dla użytkowników z grup mniejszościowych, przekazując im podstawową wiedzę o tych „innych”. Jednak w świetle wspomnianych *Wytycznych IFLA* – to za mało.

Wsparcie kulturowe i informatyczne oferowane tej kategorii użytkowników należy do czynników budujących tożsamość kulturową, wyrównując szanse społeczne i zwiększając możliwość integracji. Wyzwaniem edukacji międzykulturowej w XXI w. jest otwarcie na „innych”, na ich kulturę narodową, wiarę i język, bo przecież – „inni” są wszyscy tacy sami⁷.

Agnieszka Frankowska jest pracownikiem Biblioteki Uniwersyteckiej im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku.

PRZYPISY:

¹ *Programu Rozwoju Kultury Województwa Podlaskiego do roku 2020* [Dok. elektr.]. Tryb dostępu: <http://www.wrota.podlasia.pl> [2011.11.30]

² Tamże, s. 42.

³ LEONCZUK, J. Rola bibliotek publicznych w kształtowaniu tożsamości kulturowej małych ojczyzn, *Bibliotekarz Podlaski* 2001 nr 3, s. 42.

⁴ LIPNICKA, D. Sprawozdanie z ogólnopolskiego seminarium „Procesy informacyjne o kulturze regionu” Gdańsk 17-18 listopad 2005 r., *EBIB* 2006 nr 1(71). [Dok. elektr.]. Tryb dostępu: <http://www.ebib.info> [2006.02.08]

⁵ *Misja Biblioteki Uniwersyteckiej im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku*. [Dok. elektr.]. Tryb dostępu <http://bg.uwb.edu.pl/?pid=Misja> [2011.11.29]

⁶ *Wytyczne dla usług bibliotecznych społeczności wielokulturowych*, 2 wydanie zmienione (1998) [Dok. elektr.]. Tryb dostępu: <http://archive.ifla.org/VII/s.32/pub/guide-c.htm> [2011.11.29]; [tłumaczenie strony].

⁷ *Inni to także my: mniejszości narodowe w Polsce: Białorusini, Cyganie, Litwini, Niemcy, Ukraińcy, Żydzi. Program edukacji międzykulturowej w szkole podstawowej*, pod red. B. Weigl i B. Maliszkievicz, Gdańsk 1998, s. 75. ISBN 83-85416-81-1.

Biblioteki pedagogiczne są przydatne uczniom szkół średnich

W niniejszym artykule rozważam problem potrzeby, możliwości i celowości korzystania przez młodych ludzi w wieku licealnym z bibliotek pedagogicznych. Jest to, moim zdaniem temat aktualny i ważny, gdyż obecnie bardzo istotne jest zaspokajanie przez placówki biblioteczne różnego typu potrzeb edukacyjnych uczniów i wspomaganie ich w kształceniu szkolnym oraz w przygotowaniu do egzaminów maturalnych. Za szczególnie ważne uznaję również w odniesieniu do tych bibliotek informowanie i popularyzowanie zagadnień związanych z problematyką zawodową, gdyż kwestia przyszłej pracy jest, jak zawsze dla młodzieży, niezmiernie istotna. Ważne jest zatem podkreślenie roli jaką pełnią biblioteki pedagogiczne wobec uczniów pobierających naukę w szkołach średnich, dysponujące bogatą ofertą czytelnictwa i edukacyjną, zasobne w zbiory i wszechstronne usługi.

Materiały opisujące działalność bibliotek pedagogicznych na rzecz uczniów szkół ponadgimnazjalnych, z których korzystałem, pochodzą z dwóch źródeł: pierwsze stanowią wybrane publikacje pracowników bibliotek pedagogicznych, zamieszczone w okresie pierwszej dekady XXI wieku w periodykach fachowych, zaś drugie – aktualne dane opisowe i sprawozdawcze zamieszczone na stronach WWW niektórych księżnic pedagogicznych.

Należy podkreślić, że podstawową i znaczącą grupą użytkowników bibliotek pedagogicznych są nauczyciele zatrudnieni w szkołach różnego typu oraz pracownicy innych placówek systemu oświaty. Z zapisów zamieszczonych w statutach bibliotek i innych materiałów informacyjnych wynika, że pedagogzy to dla bibliotek pedagogicznych użytkownicy szczególnie, ponieważ głównie z myślą o nich są uzupełniane w tych bibliotekach zbiory materiałów bibliotecznych oraz także dla nich bibliotekarze realizują rozmaite prace, np. zajęcia warsztatowe. Z danych statystycznych wynika, że dużą grupę użytkowników bibliotek pedagogicznych tworzą także

studenci wyższych uczelni publicznych i niepublicznych, nie tylko przygotowujący się do pracy nauczycielskiej. Uczniowie pobierający naukę w szkołach średnich stanowią znacznie mniejszą zbiorowość czytelników (przeważnie mniej niż 1/10 użytkowników). Z wypowiedzi pracowników bibliotek pedagogicznych zamieszczonych w piśmiennictwie fachowym wynika jednak, że w odczuciu przynajmniej części bibliotekarzy są oni istotną dla nich grupą osób korzystających z bibliotecznych placówek pedagogicznych. Do uczniów jest adresowana część oferty tych bibliotek, bowiem: „Tę grupę czytelników ocenić można jako nie w pełni przygotowaną do samodzielnego wyszukiwania źródeł informacji. Jest ona jednak ważna dla bibliotekarzy, gdyż wielu młodych użytkowników podejmuje studia i korzysta następnie z warsztatów informacyjnych bibliotek uczelnianych. Biblioteki pedagogiczne pełnią więc rolę pomostu w przygotowaniu przyszłych użytkowników bibliotek szkół wyższych”¹.

Podstawową i najbliższą każdemu uczniowi biblioteką jest placówka biblioteczna funkcjonująca w jego szkole (lub zespole szkół). W naszym systemie edukacji działają też, chociaż w niewielkiej liczbie, biblioteki publiczno-szkolne i szkolno-pedagogiczne. System oświaty wspomagają również biblioteki publiczne, oferując kształcącej się młodzieży lektury szkolne i inne tytuły z zakresu literatury pięknej oraz książki popularnonaukowe, zatem piśmiennictwo niezbędne lub przydatne w nauce. O tym, że działalność bibliotek w zakresie wspomaganie edukujących się młodych ludzi jest ważna, świadczą wyniki badań przeprowadzonych przez autora niniejszego tekstu kilka lat temu w bibliotekach publicznych. Wynika z nich, że uczniowie szkół średnich korzystają z opisanych bibliotek przede wszystkim z powodów szkolnych: wypożyczają lektury i inne książki wspomagające naukę i pracują w czytelniach korzystając z książek przydatnych w pisaniu prac (potrzebnych w szkole), natomiast oferta kulturalno-rekreacyjna bibliotek publicznych ma dla nich znaczenie dużo mniejsze. To ustalenie jest ważne, gdyż wskazuje, że dla młodych ludzi jest istotna możliwość korzystania w trakcie nauki nie tylko z bibliotek szkolnych, ale także z innych jeszcze bibliotek działających w środowisku, mających zbiory przydatne w kształceniu szkolnym. Z owych badań, ale

także na podstawie piśmiennictwa fachowego można wysnuć wniosek, że niektóre biblioteki szkolne, chociaż dysponują niemałym zasobem zbiorów, nie zawsze w pełni zaspokajają potrzeby młodzieży. W tej sytuacji nauczyciele bibliotekarze pracujący w placówkach oświatowych mogą współpracować z innymi bibliotekami, szczególnie z bibliotekami pedagogicznymi, gdyż pracują one przede wszystkim na rzecz systemu oświaty i powinny być „najbliższą potrzebą szkoły”. O problemie wspomagania młodzieży w kontekście ograniczeń występujących w bibliotekach szkolnych następująco napisała bibliotekarka z pedagogicznej biblioteki toruńskiej: „(...) dowiedzieliśmy się, jak różnym warsztatem dysponują biblioteki szkolne. Większość z nich posiada bardzo ubogie katalogi, które w niewielkim stopniu pozwalają na utrwalanie wiadomości teoretycznych, często małe pomieszczenia uniemożliwiają przeprowadzenie lekcji w bibliotece szkolnej, bywa też, że nie ma możliwości wydzielania czytelni. W niektórych nowych szkołach zbiory opracowywane są elektronicznie i nie przewiduje się tradycyjnych katalogów kartkowych. Są również szkoły, w których biblioteki są dobrze wyposażone i zorganizowane, ale bibliotekarki poszukują bogatszego warsztatu. Zainteresowane są wówczas konkretnym tematem lub ćwiczeniami, które pozwolą uczniom na sprawdzenie swoich umiejętności i wykazanie się samodzielnością w większej bibliotece².

Ważnym problemem wydaje się przy tym kwestia poinformowania uczniów o możliwości korzystania ze zbiorów działającej w środowisku biblioteki pedagogicznej. Podstawowym źródłem informacji jest szkoła (bibliotekarz szkolny, wychowawcy i nauczyciele przedmiotów), powszechnym – internet, z którego uczniowie korzystają m.in. w szkole lub w domu, przy czym większość bibliotek pedagogicznych dysponuje aktualizowanymi stronami WWW. W Dolnośląskiej Bibliotece Pedagogicznej: „Dostęp do zasobów elektronicznych biblioteka zorganizowała poprzez swoją stronę domową (...). Strona WWW służy też stałemu informowaniu o ofercie biblioteki. Zamieszcza się tu aktualne informacje o zakresie pracy dydaktycznej biblioteki – zajęciach dydaktycznych dla uczniów i studentów, szkoleniach dla nauczycieli bibliotekarzy (wraz z załączonymi materiałami szkoleniowymi), tematy wystaw itp.³.

O działalności bibliotek pedagogicznych informują także niekiedy media lokalne, przede wszystkim prasa. Warto podkreślić, że niektóre biblioteki pedagogiczne popularyzują swoje zbiory podczas jednodniowych dyżurów pełnionych przez pracowników biblioteki w szkołach, znajdujących się w zasięgu ich działania. Są też takie biblioteki pedagogiczne, które promują swoją działalność w środowiskowych targach edukacyjnych.

W bibliotekach pedagogicznych odbywają się zajęcia edukacyjne dla uczniów

W bibliotekach pedagogicznych prowadzone są dla młodzieży lekcje biblioteczne, przysposabiające przyszłych użytkowników do korzystania ze zbiorów. W trakcie zajęć bibliotecznych uczniowie zapoznawani są z zasobami biblioteki, możliwościami i zasadami korzystania z jej zbiorów i usług. Młodzi ludzie nabywają i doskonalą ważne umiejętności – poszukiwania materiałów do dalszego uczenia się i doskonalenia metod samodzielnej pracy z książką i innymi źródłami informacyjnymi. Należy podkreślić, że zadania bibliotek realizowane na rzecz młodzieży bibliotekarze prowadzą już dla uczniów z klas pierwszych, a więc tuż po rozpoczęciu przez nich nauki w szkole. W Bibliotece Pedagogicznej w Szprotawie: „Od roku 1995 rozpoczęto prowadzenie zajęć z przysposobienia czytelniczego dla klas pierwszych szkół średnich. Dotyczyły one głównie zapoznania [uczniów] z warsztatem informacyjnym biblioteki i jej historią oraz działalnością”. Ważne przy tym, że: „Prowadzono także zajęcia mające na celu przygotowanie uczniów do samokształcenia, do racjonalnego planowego uczenia się i do samokształcenia oraz nabywania umiejętności racjonalnego czytania i zapamiętywania. W ramach tych zajęć zapoznano młodzież szkół średnich z technikami szybkiego czytania oraz technikami zapamiętywania⁴.

W Pedagogicznej Bibliotece w Radomiu „Jest duże zapotrzebowanie na lekcje biblioteczne. Nasila się ono na początku i na końcu roku szkolnego. (...) Uczniowie szkół podstawowych i szkół średnich w czasie takich lekcji poznają bibliotekę wyżej zorganizowaną niż szkolna. Wyrobiony w bibliotece nawyk korzystania ze zbiorów ma ułatwić młodzieży szkolnej uczenie się⁵.

Lekcje w bibliotece pedagogicznej są ważną częścią jej oferty. W Bibliotece Pedagogicznej w Toruniu: „Biblioteka wystąpiła z ofertą realizowania lekcji do wszystkich szkół w naszym mieście: podstawowych, gimnazjów oraz szkół średnich. (...) W przeważającej części lekcje polegają na przysposobieniu bibliotecznym uczniów, chociaż zgłaszane jest zapotrzebowanie na konkretne tematy, np. katalogi biblioteczne, katalog rzeczowy, kartoteki zagadnieniowe, słowniki i ich rodzaje, droga książki w bibliotece, karta katalogowa, czy ćwiczenia praktyczne z katalogami”. Jak twierdzą bibliotekarze: „Praca z uczniami zmusza nas do dodatkowego wysiłku i zmian organizacyjnych (lekcje trzeba koordynować z pracami wewnętrznymi biblioteki), ale jednocześnie dostarcza dużo satysfakcji i nadziei, że przygotowujemy przyszłych dojrzałych odbiorców wszelkiej, nie tylko bibliotecznej informacji”⁶.

W Dolnośląskiej Bibliotece Pedagogicznej we Wrocławiu: „Bardzo ważne zadanie, jakie wykonuje biblioteka – to prowadzenie zajęć edukacyjnych z zakresu przysposobienia czytelniczego i informacyjnego dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych zaznajamiających słuchaczy ze strukturą wewnętrzną biblioteki, z jej regulaminem oraz urządzeniami. O katalogach nie wystarczy tylko poinformować, ale trzeba koniecznie przeprowadzić ze słuchaczami szereg ćwiczeń wyszukiwania potrzebnych informacji. Uczniowie mają ponadto możliwość zaznajomienia się z bazami danych DBP, „PB”, „BZCz”, jak też zapoznania się z internetem”⁷.

W Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Rzeszowie: „Od 1992 r., w ramach współpracy z bibliotekami szkolnymi, prowadzone są lekcje przysposobienia bibliotecznego dla uczniów szkół średnich (...)”. „Pracownicy Informatarium organizują i prowadzą lekcje biblioteczne dla uczniów. Młodzież szkolna poznaje zasady korzystania z Czytelnii, zapoznaje się z katalogami i kartotekami. Dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych został opracowany scenariusz zajęć, na których zapoznają się z opisem stosowanym w bibliografii załącznikowej”⁸.

W bibliotece pedagogicznej w Nowej Soli: „W ramach zajęć z edukacji informacyjnej bibliotekę odwiedzają również uczniowie szkół ponadgimnazjalnych. Przykładem mogą być lekcje przeprowadzone (...) dla kl. I Li-

ceum Zawodowego Zespołu Szkół Mechanicznych i Budowlanych oraz kl. II i III Liceum Ogólnokształcącego”⁹.

Natomiast w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Olsztynie: „Oferta lekcji zawiera także tematy będące uzupełnieniem i wzbogaceniem treści nauczania przedmiotów humanistycznych. Zamierzeniem jest, aby lekcje kształtowały kulturę czytelniczą uczniów, służyły pomocą w tworzeniu świadomości informacyjnej, przygotowywały do samodzielnego wyszukiwania informacji”¹⁰.

Podsumowując powyższe informacje można mieć pewność, że w trakcie lekcji bibliotecznych młodzi ludzie kształcący się w szkołach średnich dowiadują się o przydatności katalogu biblioteki i możliwości korzystania z katalogów innych księżnic (online). Młodzież ma zatem w bibliotece pedagogicznej możliwość nabycia umiejętności posługiwania się jej aparatem informacyjnym, przede wszystkim w trakcie lekcji bibliotecznych. Mając niezbędną wiedzę, może efektywnie korzystać z rozmaitych źródeł wiedzy udostępnianych w bibliotekach pedagogicznych. Można oczywiście założyć, że już po zakończeniu pierwszego kontaktu z biblioteką z zasobów biblioteki indywidualnie korzystać będą zwłaszcza uczniowie samodzielni i ambitni, mający motywację do pogłębiania wiedzy szkolnej, rzadziej natomiast młodzi ludzie powodowani tylko koniecznością wypożyczenia lektury szkolnej.

Zajęcia dla młodzieży z przysposobienia informacyjnego, chociaż kluczowe dla zapoznania uczniów z biblioteką i wdrożenia ich do efektywnej pracy w bibliotece, nie są jedynym rodzajem lekcji bibliotecznych. W bibliotekach pedagogicznych prowadzone są także lekcje o innej tematyce. Biblioteki wspomagają szkoły realizując programy edukacyjne rozszerzające wiedzę z wielu dziedzin humanistyki, na przykład z zakresu kultury, historii i literatury. Zajęcia o rozmaitej tematyce prowadzone są cyklicznie, z wykorzystaniem nowoczesnych środków dydaktycznych (komputer, internet, filmy edukacyjne) i z zapewnieniem bogatej literatury. Są one realizowane na życzenie szkół, a więc odpowiadają rzeczywistemu zapotrzebowaniu uczniów. Zbiory wielu bibliotek pedagogicznych umożliwiają pogłębienie wiedzy uczniów z zakresu problematyki europejskiej.

W Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Opolu: „Cenną inicjatywą są prowadzone przez Wydział Promocji lekcje biblioteczne, poświęcone tematyce europejskiej, w których często biorą udział uczniowie zrzeszeni w klubach europejskich. Są one interesujące z wielu powodów: gwarantują dostęp do wszystkich rodzajów zbiorów bibliotecznych związanych z tematyką europejską, prezentują warsztat informacyjny i uczą posługiwania się tym warsztatem, zwłaszcza w wersji zautomatyzowanej. Pozwalają stworzyć własną bibliografię na tematy europejskie, a przede wszystkim kształcą umiejętność praktycznego korzystania z różnych źródeł informacji. Ważne jest przy tym, że: „Lekcje europejskie na wszystkich poziomach nauczania można zamawiać w naszej bibliotece, zgodnie z zapotrzebowaniem nauczycieli. Lekcjom zawsze towarzyszy ekspozycja przykładowych materiałów bibliotecznych z zakresu edukacji europejskiej, a ćwiczenia praktyczne prowadzone są z wykorzystaniem programów komputerowych i sprzętu multimedialnego”¹¹.

Biblioteki pedagogiczne realizują również dla uczniów pobierających naukę w szkołach średnich zajęcia z edukacji regionalnej. Zamierzone cele tej edukacji, realizowanej w bibliotekach, której adresatami są m.in. uczniowie liceów, są następujące: kształtowanie uczuć patriotycznych do „małej ojczyzny”, pogłębianie wiedzy o regionie, o jego kulturze i dziedzictwie, propagowanie kultury regionalnej, a tym samym współuczestniczenie w pielęgnowaniu lokalnych tradycji, rozwijanie zainteresowania twórczością lokalnych twórców (w zakresie muzyki, poezji, plastyki), utożsamianie się z dziedzictwem kulturowym regionu, dostrzeganie związku tradycji rodzinnej z tradycjami najbliższego otoczenia, kształtowanie poczucia odpowiedzialności za kultywowanie tradycji regionu, dostrzeganie wzajemnych relacji pomiędzy kulturą regionalną a narodową. Formy przekazu są różnorodne, gdyż organizowane są np. wystawy prac malarskich, rzeźbiarskich, rękodzieła artystycznego. Opisywana działalność bibliotek jest ważna, gdyż dla młodych ludzi poszukujących swojego przyszłego miejsca w świecie, być może środowisko lokalne, w którym wzrastali dotychczas, okaże się najlepszym miejscem do życia, sprzyjającym rozwojowi, dającym poczucie zakorzenienia i sensu i skłaniającym do dbania o jego rozwój.

Należy podkreślić, że w bibliotekach pedagogicznych pracują nie tylko uczniowie w zorganizowanych grupach szkolnych. Młodzi ludzie odwiedzają również opisywane biblioteki indywidualnie. Na przykład w Kielcach: „Uczniowie przychodzą do biblioteki pedagogicznej z trudniejszymi tematami wypracowań, aby przygotować się do olimpiady, matury czy też z tematami prac dyplomowych”¹².

Uczniowie mogą samodzielnie pracować w czytelni biblioteki lub, gdy uczęszczają do starszych klas szkoły średniej, mogą zapisać się do biblioteki i korzystać również z jej wypożyczalni. Sytuacja w tym zakresie jest zróżnicowana, gdyż niektóre biblioteki pedagogiczne przyznają prawo do korzystania z wypożyczalni uczniom publicznych szkół ponadgimnazjalnych. Na przykład w Statucie Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu jest odpowiedni zapis na ten temat, jednakże z zastrzeżeniem, że dyrekcja szkoły, w której młody człowiek zapisujący się do biblioteki pobiera naukę, powinna złożyć w bibliotece pisemne zobowiązanie wyegzekwowania zwrotu książki przed zakończeniem roku szkolnego. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. KEN w Lublinie podpisała umowy z kilkunastoma szkołami średnimi (ogólnokształcącymi i o profilu technicznym)¹³.

Korzystanie z biblioteki pedagogicznej jest w pewnym sensie dla uczniów nobilitacją, gdyż jest ona biblioteką specjalną ze zbiorami piśmiennictwa naukowego, przy czym w wielu środowiskach lokalnych jedyną placówką mającą takie zasoby. Są to przy tym materiały o znacznej wartości materialnej. Nie jest przy tym bez znaczenia fakt, że w bibliotece pedagogicznej mogą pracować w czytelni obok siebie uczniowie i nauczyciele – w dobrej i przyjaznej atmosferze. Jeśli przy tym biblioteka jest nowoczesna (gmach, czytelnie, wyposażenie techniczne), jest w środowisku miejscem zapewniającym użytkownikom dobre warunki pracy.

Bibliotekarze z bibliotek pedagogicznych sygnalizują, że zwiększającą się grupą uczniów-użytkowników są w ostatnich latach maturzyści. Na podstawie lektury piśmiennictwa fachowego można wysnuć wniosek, że są oni dla nauczycielibibliotekarzy czytelnikami ważnymi, a ich potrzeby uznają oni za priorytetowe. Na przykład w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Lublinie: „W związku z wprowadzeniem no-

wej matury szczególne wsparcie otrzymują maturzyści lubelskich szkół. Bibliotekarze pomagają im w zbieraniu literatury przedmiotu i sporządzaniu bibliografii załącznikowej. Na stronie internetowej PBW utworzony został specjalny „Serwis dla Maturzystów”, w którym uczniowie znajdą m.in. linki do edukacyjnych stron internetowych oraz wykazy materiałów przydatnych w przygotowaniach do egzaminu maturalnego¹⁴.

W Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Rzeszowie, w połowie pierwszej dekady XXI wieku: „Do grona naszych użytkowników dołączyła liczniejsza niż zwykle grupa maturzystów, zdających po raz pierwszy nową maturę”. Z informacji bibliotekarzy wynika, że poszukują oni „materiałów do prezentacji maturalnych”¹⁵.

W Filii PBW w Leżajsku w połowie I dekady XXI wieku: „Poszerza się zakres działalności edukacyjnej. (...) Prowadzone są lekcje biblioteczne głównie dla klas maturalnych miejscowych szkół”¹⁶.

W Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Olsztynie: „Od 2004 r. zaczęto realizować zajęcia dla uczniów klas maturalnych przygotowujących się do egzaminu ustnego z języka polskiego. Lekcje biblioteczne przygotowane dla szkół ponadgimnazjalnych koncentrują się głównie wokół zagadnień dotyczących wyszukiwania i wykorzystania informacji oraz sporządzania bibliografii i przypisów. Przygotowując zajęcia bibliotekarze uwzględniają zmieniające się potrzeby edukacyjne uczniów”¹⁷.

Ofertę Biblioteki Pedagogicznej w Zawierciu dla uczniów klas maturalnych następująco opisali pracownicy biblioteki: „Biblioteka Pedagogiczna poprzez swoją ofertę stara się wspierać maturzystów w przygotowaniach do matury. Dla nich przygotowano publikacje umożliwiające sprawdzenie wiadomości i ćwiczenie umiejętności potrzebnych na egzaminie maturalnym. Dużym zainteresowaniem cieszyły się książki zawierające przykładowe testy, zadania i pytania skonstruowane na wzór zadań maturalnych oraz modele odpowiedzi i schematy oceniania. Zainteresowanie wzbudzała literatura z zakresu reorientacji zawodowej i umożliwiająca podjęcie właściwych planów zawodowych w dalszej drodze edukacyjnej. Przygotowana literatura może pomóc uczniowi ocenić swoje umiejętności i zdolności, zainteresowania oraz predyspozycje do wykonywania określonego zawodu”¹⁸.

Zbiory i usługi bibliotek pedagogicznych są przydatne w edukacji i rozwoju kulturalnym

Biblioteki pedagogiczne mają znaczące w swoich środowiskach zbiory. Od lat gromadzą one bowiem – jak zapisano w ich statutach – piśmiennictwo naukowe i popularnonaukowe „z różnych dziedzin wiedzy objętych ramowymi planami nauczania”, a także literaturę piękną i „dzieła klasyki światowej oraz książki z zestawu lektur dla ucznia”. W zbiorach opisywanych bibliotek uczniowie znajdują lektury szkolne, częstokroć szczególnie poszukiwane, gdy brakuje ich w innych bibliotekach. Niezmiernie ważna jest jednak dla uczniów pobierających naukę w szkole średniej możliwość czytania książek pomocnych przy analizie lektur, biografii autorów, opracowań historyczno-literackich. Wymienione piśmiennictwo stanowi szczególnie wartościową dla młodzieży część zbiorów bibliotek pedagogicznych. Uczniowie mogą przeglądać roczniki rozmaitych czasopism, zarówno bieżące, jak i z lat dawnych. Również tytułami prasowymi dostępnymi w bibliotece pedagogicznej nie dysponują częstokroć inne biblioteki w środowisku. Uczniowie mają także do dyspozycji zbiory specjalne (często bardzo cenne i ciekawe). Ważną dla młodzieży kategorią zbiorów są dokumenty elektroniczne, np. CD-ROM-y do nauczania języków obcych (na różnych poziomach nauczania) i encyklopedie multimedialne. Wśród udostępnianych płyt DVD są lektury szkolne, spektakle teatralne, filmy dydaktyczne. W zbiorach można znaleźć m.in. filmy z zakresu języka polskiego, historii, ekonomii, ekologii i sztuki. Wśród materiałów audiowizualnych są pakiety Powszechnej Wideoteki Edukacyjnej. W wielu bibliotekach dostępne są kasety dźwiękowe. Z opisywanych zasobów młodzież może korzystać w bibliotece – w wielu bibliotekach pedagogicznych są odpowiednie pomieszczenia i wyposażenie techniczne, a więc dobre warunki do pracy. Nierzadko są one ciekawie zaaranżowane i mają piękny wystrój (np. w warszawskiej PBW). Internetowe Centra Informacji Multimedialnej umożliwiają uczniom naukę oraz dostęp do obszernych źródeł informacji. Niektóre ICIM oferują bezpłatny dostęp do internetowych baz danych, edukacyjne programy multimedialne, nagrania muzyczne. Zbiory i wyposażenie opisywanych

bibliotek stanowią zatem znaczące i dostępne dla młodzieży licealnej aktywa w lokalnych środowiskach edukacyjnych i mogą pełnić rolę uzupełniającą (niekiedy zastępującą) zbiory bibliotek szkolnych. W bibliotekach pedagogicznych uczniowie mogą się uczyć, korzystając z piśmiennictwa z wielu dziedzin wiedzy. Biblioteki owe zgromadziły znaczące kolekcje piśmiennictwa humanistycznego, dysponują także książkami przydatnymi w poszerzaniu wiedzy w zakresie nauk matematyczno-przyrodniczych. Są to zazwyczaj opracowania monograficzne i podręczniki akademickie, z których mogą korzystać zwłaszcza uczniowie starszych klas szkoły średniej. Są to przy tym wydawnictwa nieraz bardzo kosztowne – na ten aspekt trzeba zwrócić uwagę, ponieważ ceny książek oferowanych w sprzedaży utrzymują się w ostatnich latach na wysokim poziomie. Możliwość ich nabywania przez młodzież szkolną jest ograniczona, dlatego też umożliwienie jej korzystania z publikacji książkowych w bibliotekach jest bardzo poważnym problemem. Zważając, że ograniczone (często niewielkie) nakłady wielu tytułów mają wpływ na ich dostępność (do niektórych środowisk nie dociera znaczna liczba wartościowych i bardzo potrzebnych publikacji).

Z piśmiennictwa przechowywanego w bibliotekach pedagogicznych może korzystać młodzież przygotowująca się do studiów wyższych. Biblioteki dysponują publikacjami na temat kształcenia na poziomie wyższym i materiałami informacyjnymi dotyczącymi szkolnictwa wyższego. W ich zbiorach znajdują się również publikacje z zakresu doradztwa zawodowego, zawodoznawstwa, problemów pracy i zagadnień rynku pracy. Bardzo dzisiaj istotna dla młodzieży kwestia uzyskania kwalifikacji i podjęcia w przyszłości pracy znajduje oddźwięk w działalności bibliotek pedagogicznych. Posiadają w swojej ofercie tytuły czasopism, które zawierają wiele zagadnień związanych z pracą i gospodarką. Centra Informacji Zawodowej mają wyznaczone następujące cele swojej działalności na rzecz młodzieży: prowadzenie podstawowego poradnictwa zawodowego dla uczniów, wdrożenie do samodzielnego poszukiwania informacji dotyczących wyboru dalszego kierunku kształcenia i aktywnego poszukiwania pracy. Centra dysponują bazą środków informacyjno-dydaktycznych z zakresu poradnictwa zawodowego. Ich działalność na rzecz uczniów ostatnich klas szkół

ponadgimnazjalnych przejawia się w udzielaniu im pomocy w wyszukiwaniu informacji w internecie, w pisaniu CV i listu motywacyjnego, udostępnianiu zainteresowanym zgromadzonych materiałów. W Centrach prowadzone są lekcje z zakresu rynku pracy i zawodów przyszłości. Centra Informacji Zawodowej dysponują informatorami o zawodach, wyższych uczelniach, kierunkach kształcenia, opisami zawodów, wzorami CV i listów motywacyjnych (również w językach obcych), informacjami o lokalnych rynkach pracy, programami multimedialnymi z zakresu poradnictwa zawodowego, testami badającymi predyspozycje zawodowe, bazą pomocnych stron internetowych (np. z ofertami pracy). W niektórych Centrach realizuje się doroczne akcje z zakresu preorientacji zawodowej. Są zatem biblioteki pedagogiczne ważnym miejscem poradnictwa zawodowego i służą młodzieży dobrą informacją i kompetentną poradą w tym zakresie. To istotna i potrzebna także w przyszłości część oferty opisywanych książnic.

Na podstawie informacji o działalności bibliotek pedagogicznych zamieszczonych w piśmiennictwie fachowym i innych źródłach można wysnuć wnioski, że oferta opisywanych bibliotek dla uczniów nie ogranicza się do podstawowych usług i prowadzenia zajęć lekcyjnych – jest ona bogatsza i bardziej zróżnicowana.

Na przykład w Filii PBW w Leżajsku od połowy pierwszej dekady XXI wieku: „Poszerza się zakres działalności edukacyjnej. (...) Promuje się twórczość regionalną poprzez organizowanie wystaw fotograficznych i malarskich, spotkań autorskich. Wielkim uznaniem cieszą się również imprezy literackie. W ramach tej działalności dużą wagę przywiązuje się do kształcenia regionalnego. Biblioteka jest również organizatorem wielu konkursów o zasięgu powiatowym, wojewódzkim i ogólnopolskim”¹⁹.

Biblioteki pedagogiczne w swoich galeriach prezentują dorobek twórczy szkół w formie wystaw artystycznych i ekspozycji dydaktycznych. W książnicach mających mniejsze możliwości wystawiennicze, organizowane są wystawki prac uczniowskich.

Zdaniem nauczycieli bibliotekarzy olsztyńskich: „Wystawy edukacyjne – to dość specyficzny typ wystawy realizowany w bibliotece od 2007 r. Stanowią one podstawę projektów lekcji, zajęć dydaktycznych i spotkań realizowanych

w bibliotece dla różnych grup uczniów, studentów i nauczycieli. Ich tematyka jest skorelowana z programami nauczania, tak aby uzupełnić ich realizację w sposób atrakcyjny dla słuchacza”²⁰.

We wrocławskiej PBW: „Często prezentowany jest dorobek uczniów i nauczycieli – zarówno artystyczny, jak i pedagogiczny”²¹.

Ważną częścią działalności bibliotek pedagogicznych jest organizacja (lub współorganizacja ze szkołami) konkursów recytatorskich dla uczniów szkół średnich. W bibliotekach pedagogicznych odbywają się spotkania autorskie, głównie z autorami książek dla młodzieży, twórcami lokalnymi. Młodzież ma szansę wysłuchać także wykładów nauczycieli akademickich, których treść jest przydatna zwłaszcza maturzystom.

Biblioteki pedagogiczne realizując rozmaite zadania wspomagają młodzież w jej drodze do osiągnięcia wykształcenia średniego i wyższego oraz znalezienia pracy. Wdrażają uczniów do podejmowania pracy społecznej na rzecz środowiska i aktywności obywatelskiej. Biblioteki pedagogiczne rozwijają potrzebę korzystania z piśmiennictwa, umożliwiają pogłębienie wiedzy z wielu dziedzin. W wielu bibliotekach są dobre warunki do samokształcenia. Opisywane placówki są ważnymi instytucjami rozpowszechniania wiedzy w lokalnych środowiskach oświatowych. W minionej dekadzie wiele bibliotek pedagogicznych realizowało aktywną działalność dydaktyczną, np. w zakresie przygotowania informacyjnego uczniów i edukacji medialnej. Biblioteki dopełniały szkolną edukację kulturalną, historyczno-patriotyczną, społeczną, ekologiczną, prozdrowotną i obywatelską. Lokalne środowiska oświatowe, w których działają biblioteki pedagogiczne są znacznie wzbogacone ich programami edukacyjnymi realizowanymi na rzecz młodzieży.

Krzysztof Maciąg jest pracownikiem Biblioteki Narodowej.

PRZYPISY:

- ¹ SIUDA, M. M. Działalność informacyjna Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach, *Poradnik Bibliotekarza* 2000, nr 10, s. 10.
- ² CZYŻ-BORTOWSKA, B. Lekcje w bibliotece pedagogicznej, *Poradnik Bibliotekarza* 2002, nr 2, s. 24.
- ³ TOBOLSKA, U. Usługi online w Dolnośląskiej Bibliotece Pedagogicznej we Wrocławiu, *Poradnik Bibliotekarza* 2009, nr 7-8, s. 13.
- ⁴ OZIEMKOWSKA, W. *Monografia Filii Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Szprotawie*, Szprotawa: Filia Pedagog. Bibl. Woj., 2002, s. 23, 50. ISBN 83-916115-3-1.

⁵ REJMER-SZALLA, M. Działania marketingowe w Bibliotece Pedagogicznej w Radomiu, *Poradnik Bibliotekarza* 2003, nr 9, s. 10.

⁶ CZYŻ-BORTOWSKA, B. op. cit.

⁷ TOBOLSKA, U. Rola biblioteki pedagogicznej na przykładzie Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu, *Bibliotekarz* 2003, nr 2, s. 13.

⁸ *60 lat Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Rzeszowie 1945-2005*, pod red. Teresy Gębarowskiej i Marty Jaroszewicz, Rzeszów: Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli, 2005, s. 40, 47-55. ISBN 83-89760-06-1.

⁹ JORDAN, J. E. *50 lat działalności Nowosolskiej Książnicy Pedagogicznej (zarys monograficzny)*, Nowa Sól: Pedagog. Bibl. Woj. Filia w Nowej Soli, 2002, s. 61. ISBN 83-916115-2-3.

¹⁰ WIŚNIEWSKA, M. Biblioteki szkolne i pedagogiczne – wspólna misja i wspólne doskonalenie swojej pracy, *Poradnik Bibliotekarza* 2010, nr 7-8, s. 14.

¹¹ GRABOWSKA, M., RATAJCZAK, B. Biblioteki w edukacji europejskiej (na przykładzie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Opolu), *Poradnik Bibliotekarza* 2001, nr 5, s. 10-11.

¹² SIUDA, M. M. op. cit.

¹³ Statut DBP zamieszczony na stronie domowej biblioteki pod adresem www.dbp.pl. Biblioteka lubelska zamieściła na swojej stronie internetowej listę szkół (www.ken.pbw.lublin.pl).

¹⁴ *Nauczycielska książnica: 80 lat Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Komisji Edukacji Narodowej w Lublinie 1927-2007*, / [pod red. Haliny Kołodziejczyk, Grażyny Kłos, Anety Głowackiej], Lublin: Wydawnictwo Polihymnia, 2008, s. 71. ISBN 978-83-7270-671-3.

¹⁵ *60 lat Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Rzeszowie 1945-2005*, op. cit.

¹⁶ Tamże, s. 81.

¹⁷ *Warmińsko-Mazurska Biblioteka Pedagogiczna im. Profesora Tadeusza Kotarbińskiego w Olsztynie 1946-2006*, [oprac. zesp. Zbigniew Ślesiński et al], Olsztyn: Warm.-Mazur. Bibl. Pedag., 2006, s. 24. ISBN 83-823744-0-1.

¹⁸ KASPEREK, J., WALUS, D. Powiatowe Targi Edukacyjne promocją Biblioteki Pedagogicznej w Zawierciu, *Poradnik Bibliotekarza* 2009, nr 5, s. 26.

¹⁹ *60 lat Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Rzeszowie 1945-2005*, op. cit.

²⁰ WIŚNIEWSKA, M. op. cit.

²¹ TOBOLSKA, U. op. cit.

Bożena Holeczek

Miejska Biblioteka Publiczna w Mikołowie – nowe otwarcie

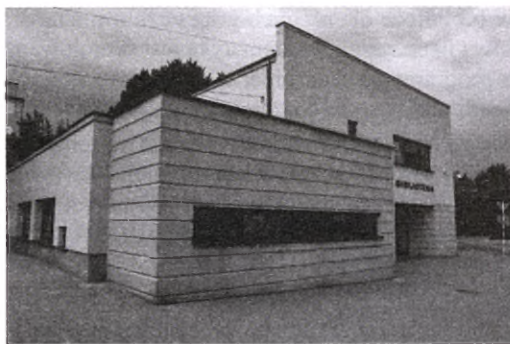
Na przestrzeni ostatnich lat polskie bibliotekarstwo zmieniło swoje oblicze. Nie wszystkie zmiany są pozytywne, ale są i takie, o których należy wspomnieć, np. ciekawe rozwiązania architektoniczne wykorzystane w budownic-

twie bibliotecznym. Potwierdzeniem tych zmian może być nowa siedziba Miejskiej Biblioteki Publicznej w Mikołowie.

Mikołów to 38-tysięczne miasteczko górnośląskie, tradycje i wyjątkowy klimat tego miejsca sprzyjają rozwojowi szeroko pojętej kultury. W historię wpisały się na stałe Mikołowskie Dni Muzyki, Impresje Mikołowskie, Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. Rafała Wojaczka, Mikołowski Jarmark Staroci. Od 1948 r. do września 2009 r. biblioteka zajmowała lokal na parterze w jednej z kamienic przy Rynku 19. Na 165 m² pracował oddział dla dzieci i młodzieży, czytelnia ogólna, wypożyczalnia dla dorosłych. Przez ostatnie dwadzieścia lat biblioteka pracowała w bardzo trudnych, ciasnych warunkach, co w dużym stopniu ograniczyło bogatą i zróżnicowaną ofertę kulturalną skierowaną do mieszkańców miasta. Po sześćdziesięciu latach swojej działalności Miejska Biblioteka Publiczna w Mikołowie zmieniła siedzibę.

W 2006 r. pojawił się pomysł przeniesienia biblioteki do niewykorzystanego od dłuższego czasu budynku dawnego kina „Adria”. W latach 2006-2009 realizowano projekt, którego przedmiotem była adaptacja budynku kina na potrzeby Miejskiej Biblioteki Publicznej wraz z kinem studyjnym i sceną kameralną w Mikołowie. Budowa nowego obiektu, nieraz bywa prostsza w realizacji, niż adaptacja już istniejącego. Postanowiono przyjąć rozwiązania techniczne, jak najmniej ingerujące w istniejący budynek oraz maksymalnie wykorzystać powierzchnię, a co najważniejsze na miarę możliwości finansowych gminy. Całkowita wartość projektu wyniosła 4 099 531,38 zł, w tym miasto pozyskało 3 422 223,88 zł ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 i 200 000,00 zł ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego – Program „Rozwój Infrastruktury Kultury i Szkolnictwa Artystycznego”.

Celem bezpośrednim realizacji projektu było - poprawa warunków lokalowych instytucji, która z 60 tysiącami zbiorów zajmowała tylko 165 m² oraz wzbogacenie i podniesienie oferty kulturalnej dla mieszkańców miasta, z możliwością prezentacji filmów. Przeniesienie biblioteki do niewykorzystywanego od dłuższego czasu budynku przyczyniło się również do rewitalizacji

Aktualna siedziba MBP w Mikołowie

obszaru miejskiego i było racjonalnym wyborem z punktu widzenia stanu posiadanych przez gminę nieruchomości.

Projekt adaptacji budynku kina na potrzeby biblioteczne opracowała Pracownia Architektoniczna S.C. „CAMPO” Krystyna Tokarz, Marian Witkowski z Katowic.

Uroczyste otwarcie biblioteki miało miejsce 9 października 2009 r. Zaadaptowany budynek położony jest w centrum miasta przy ulicy Karola Miarki, jest dobrze skomunikowany, w pobliżu przystanków autobusowych i parkingów, a co najważniejsze przystosowany dla osób niepełnosprawnych. Całkowita powierzchnia nowego obiektu obecnie wynosi 915,10 m², powierzchnia zabudowy 784,90 m², kubatura 6920 m³. Na parterze znajduje się punkt obsługi klienta, informatorium, czytelnia ogólna, oddział dla dzieci i młodzieży, czytelnia prasy oraz wypożyczalnia dla dorosłych. Dodatkową powierzchnię uzyskano dzięki antresoli, biegnącej wokół głównej sali, na której został zgromadzony księgozbiór czytelnia. Nowa siedziba biblioteki to połączenie tradycji z nowoczesnością. Niepowtarzalny klimat uzyskano dzięki klasycznym stylizowanym meblom bibliotecznym. Na podłogach położono parkiet sztorcowy. Doskonałym uzupełnieniem jest oświetlenie na filarach i stolikach, fortepian oraz obrazy malarzy polskich (gości corocznych Impresji Mikołowskich). Z atmosferą stylizowanego wnętrza doskonale komponuje się ekran kinowy i nowoczesny sprzęt projekcyjny, dzięki któremu można wyświetlać filmy zapisane na tradycyjnej taśmie filmowej, jak i te na nośnikach DVD oraz sprzęt nagłośnieniowy (nagłośnienie estradowe, konferencyjne i kinowe). **Innowacyjność projektu polega na przemyślanym połączeniu trzech**

funkcji – biblioteki, kina i sceny kameralnej, tak aby ze sobą nie kolidowały, gdyż sala główna pełni funkcję wypożyczalni, czytelnicy i zarazem sali kinowej i sceny kameralnej. Biblioteka w 2010 r. zwyciężyła w konkursie na „**Najlepszą Przestrzeń Publiczną w Województwie Śląskim**” w kategorii rewitalizacja oraz była nominowana w konkursie ogólnopolskim „Polska Piękniej”. W bibliotece realizowanych jest wiele projektów kulturalnych i edukacyjnych. Kinową działalność biblioteka rozpoczęła 15 października 2009 r. cyklem „Kino Niezależne w Mikołowie”, w ramach którego odbywają się comiesięczne spotkania z najwybitniejszymi twórcami kina offowego. W listopadzie br. odbyła się w bibliotece II. edycja Konkursu Filmów Amatorskich i Niezależnych „Filmowe Południe”. Dwa razy w miesiącu odbywają się seanse w ramach kina klasycznego, a repertuar mikołowskiego kina jest bardzo zróżnicowany. W bibliotece mają miejsce liczne koncerty, których gośćmi byli światowej sławy muzycy, m.in.: Krzysztof Jabłoński (fortepian), Piotr Pławner (skrzypce), Wojciech Światała (fortepian), Waldemar Malicki (fortepian).

Oddział dla dzieci i młodzieży, podzielony na dwie części – w pierwszej regały z książkami i stanowiskiem do wypożyczania, a w drugiej mała czytelnia, gdzie odbywają się liczne zajęcia i spotkania z przedszkolami, uczniami szkół podstawowych i gimnazjalnych. Dodatkowo wyposażeniem są projektor cyfrowy, ekran i nagłośnienie.

Obok na parterze mieści się czytelnia prasy, gdzie można przeglądać prasę codzienną, czasopisma oraz zapoznać się z wystawami bibliotecznymi.

W wyniku realizacji projektu biblioteka znacznie wzbogaciła ofertę kulturalną dla społeczności lokalnej. Obok kontynuacji bogatej oferty dla dzieci, została znacznie wzbogacona oferta kulturalna dla czytelnika dorosłego. W ramach Akademii Rozwoju Osobistego, której ideą jest kształtowanie umiejętności wyrażania siebie, samodoskonalenie oraz samokształcenie, odbywają się m.in. spotkania autorskie, spotkania ze Śląskim Ogrodem Botanicznym, spotkania z filozofią, spotkania z zakresu werbalizacji pozytywnej i uzdrawiającej mocy słowa, kurs języka esperanto i in. Mikołowska księżnica to otwarta, przyjazna przestrzeń, w której każdy odwiedza-

jący znajdzie coś dla siebie. Bardzo dobra lokalizacja, wielofunkcyjność, różnorodność organizowanych imprez przyczyniło się do wzrostu czytelnictwa w 2010 r. Tendencja ta utrzymuje się. Priorytetem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Mikołowie zawsze będzie działalność biblioteczna i co za tym idzie, dostarczanie szybkiej i konkretnej informacji oraz gromadzenie i udostępnianie zbiorów. System biblioteczny ProLib i system zabezpieczający oparty na technologii RFID zapewniają szybki dostęp do zasobów biblioteki, lepszą i efektywniejszą obsługę czytelnika oraz bezpieczeństwo zbiorów.

Bożena Holeczek jest dyrektorem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Mikołowie.

Maria Olesiak

Mała Berła w Gminnej Bibliotece Publicznej w Kijach

Gminna Biblioteka Publiczna w Kijach (powiat pińczowski) ma długą tradycję. Powstała ponad 60 lat temu i w pełni ten długi czas wykorzystwała. Miała szczęście do pracowników, ludzi twórczych, otwartych, ale też mieszkańców gminy, bowiem działa w „dobrym”, „rozumiejącym” środowisku. Uwieńczeniem działalności biblioteki była nagroda Małego Berła, którą przekazał bibliotece 28 listopada 2011 r. laureat Nagrody Fundacji Kultury Polskiej Złote Berło – pisarz Wiesław Myśliwski.

Gminna Biblioteka Publiczna w Kijach ma prawidłowo zorganizowaną sieć bibliotek publicznych; oprócz biblioteki gminnej, działają trzy filie biblioteczne, które funkcjonują, jako biblioteko-świetlice w: Czechowie, Kliszowie i Stawianach. Na terenie gminy zamieszkuje ponad 4500 mieszkańców, biblioteki są jedynymi instytucjami kultury w gminie.

Wszystkie biblioteki funkcjonują w budynkach należących do urzędu gminy. GBP w Kijach zajmuje 3 pomieszczenia o pow. ok. 100 m²; filie po ok. 60 m². W 2010 r. przeprowadzono remonty kapitalne dwóch filii bibliotecznych (Czechów

Wiesław Myśliwski na spotkaniu autorskim w bibliotece

i Stawiany), w bieżącym roku rozpoczęto remont kapitalny Filii w Kliszowie. Planowany jest także remont kapitalny pomieszczeń biblioteki gminnej oraz zakup nowego sprzętu bibliotecznego, w tym utworzenie „Kącika Malucha”.

Zbiory biblieczne ogółem wynoszą ponad 25 tys. książek, z dominacją literatury pięknej (ok. 60%). Księgozbiór bibliotek jest systematycznie aktualizowany, zgodnie z potrzebami użytkowników. Widoczne są tu zarówno zabiegi bibliotekarzy jak i władz gminy, którzy na zakup nowości przeznaczają odpowiednie środki finansowe. Od kilku lat zakup nowości przekracza średnią wojewódzką i wynosi 14 woł. na 100 mieszkańców.

Biblioteki publiczne na terenie gminy są dobrze wyposażone w sprzęt informatyczny. Łącznie biblioteki posiadają 12 komputerów: w gminnej bibliotece 6; w filiach po dwa komputery; czytelnicy mają bezpłatny dostęp do 11 stanowisk komputerowych. Gminna Biblioteka Publiczna posiada oprogramowanie biblieczne MAK.

Rocznie biblioteki rejestrują: ponad 600 czytelników, ok. 10 tys. udostępionych zbiorów oraz 13 tys. odwiedzin. W 2010 r. zarejestrowano spadek czytelnictwa, który spowodowany był zamknięciem 2 filii bibliecznych (na ok. 3 miesiące) z powodu remontu kapitalnego budynków.

Bibliotekarze – aktywnie popularyzują zbiory oraz czytelnictwo w środowisku. Mają duże zasługi w upowszechnianiu czytelnictwa zarówno wśród dzieci, jak i dorosłych poprzez organizację stałych akcji i imprez aktywizujących całe rodziny. Należą do nich zarówno małe formy np. lekcje biblieczne, pasowania na czytelnika, warsztaty literackie, konkursy literackie i plastyczne, wykłady oraz ciekawe spotkania

autorskie z pisarzami Regionu Świętokrzyskiego oraz znanymi twórcami literatury (dziecięcej, młodzieżowej oraz dla dorosłych) w Polsce. Prowadzone są wykłady i odczyty nt. współczesnej literatury polskiej oraz problemów społeczno-politycznych. Wykłady prowadzili m.in. prof. S. Żak, prof. K. Kik, I. Koźmińska, J. Żakowski, E. Szot – Radziszewska, J. Kret (np. „Kobiety z czterech stron świata”) i inni. Biblioteka organizuje konkursy plastyczne kultywujące tradycje regionalne związane z obchodami świąt np. na najpiękniejszą palmę, stroik świąteczny oraz pogadanki, wykłady dotyczące źródeł i tradycji obchodów świąt (Bożego Narodzenia, Wielkanocnych i innych).

Szczególne osiągnięcia mają bibliotekarze w promocji i popularyzacji czytelnictwa dla najmłodszych czytelników oraz rodziców. Od czterech lat przy aktywnej pomocy władz gminy prowadzona jest akcja dla najmłodszych **Od czwartego roku bez książeczki ani kroku**, w której uczestniczą wszystkie dzieci w wieku 4 lat z całej gminy; uroczyste każdy 4-latek otrzymuje książeczkę z zaproszeniem do biblioteki; w akcji tej uczestniczy wójt, radni, przedstawiciel z Fundacji ABC Zdrowia Emocjonalnego oraz WBP w Kielcach. Celem akcji jest zainteresowanie starszych (rodziców, dziadków i opiekunów) czytaniem książek dzieciom; towarzyszą tej akcji spotkania np. z pisarzem dla dzieci, psychologiem, lekarzem, aktorami itp. Akcja dla 4-latków weszła na stałe do kalendarza imprez w gminie i cieszy się dużym zainteresowaniem; gromadzi najczęściej liczne grono ponad 100-osobowe, często uczestniczą w nich całe rodziny.

Bibliotekarze aktywnie uczestniczą w akcji **Cała Polska Czyta Dzieciom – w Kijach też czytają**, włączając do tej akcji znanych mieszkańców gminy (władze gminy, postów, nauczycieli, lekarzy, policjantów, strażaków oraz pracowników różnych profesji). Często goszczą także „lektorzy dla dzieci” spoza gminy.

Od kilku lat na stałe do kalendarza imprez weszły akcje gromadzące szerokie grono użytkowników bibliotek oraz zainteresowanych mieszkańców gminy m.in.:

- **Pomóżmy dzieciom spędzić bezpiecznie wakacje/Ferie** (różne zajęcia dla dzieci, spotkania pogadanki, gry, zabawy i konkursy także literackie), w których oprócz przedsta

wicielei władz gminy bibliotekarze zaangażowali już na stałe przedstawicieli: Państwowej Inspekcji Pracy w Kielcach, sanepidu z Buska-Zdroju, policji, strażaków, służby zdrowia oraz członków różnych organizacji (Koła Gospodyń Wiejskich), regionalnych stowarzyszeń itp.;

- **Wędrowki z Koziołkiem Matolkiem – z Kij do Pacanowa oraz Ciuchcią przez Pondzie:** atrakcyjne wycieczki dla najmłodszych czytelników do Europejskiego Centrum Bajki w Pacanowie lub przejazd starą (historyczną) ciuchcią „Expres Pondzie” z Jędrzejowa do Pińczowa z przystankiem w Umianowicach – gdzie organizowane są zabawy i gry literackie dla dzieci, głośne czytanie bajek przez kolejarzy (*Lokomotywa*). W imprezie stale uczestniczy P. Imosa autor komiksu „Królewskie Pondzie” oraz sponsorzy nagród dla dzieci np. pracownicy PKP (z Pińczowa i Kielc), PIP, sanepid, policja i inni. Akcja wspierana jest przez Urząd Gminy oraz miejscowe organizacje i stowarzyszenia;
- **Pasjonujące podróże z autorami książek** – cykliczne spotkania autorskie dla dzieci z twórcami literatury dziecięcej. Rocznie biblioteki organizują ok. 5 spotkań autorskich, w tym głównie dla dzieci i młodzieży oraz rodziców. W bibliotece gościli m.in.: G. Bąkiewicz, P. Beręsewicz, W. Chotomska, G. Kasdepke, M. Fox, I. Klebańska, E. Nowak, K. Petek, M. K. Piekarska;
- **Listopadowy wieczór z książką** – impreza gminna dla dorosłych połączona z wykładami np. *O współczesnej polskiej literaturze* (prof. S. Żak); *Niezwykła moc czytania dzieciom* (Irena Kozmińska) lub spotkaniami z autorami książek.

Już drugi rok biblioteka organizuje akcję **Witajcie na świecie i w bibliotece** – spotkania dla młodych rodziców. Spotkania odbywają się w Ośrodku Zdrowia. Oprócz pogadanek dla młodych rodziców, bibliotekarze wręczają dyplomy z gratulacjami wraz z zaproszeniem do biblioteki, katalogi i materiały informacyjne o książkach dot. pielęgnacji i wychowania dziecka oraz materiały promujące korzyści płynące z czytania dzieciom od chwili urodzenia.

Wszystkie organizowane przedsięwzięcia skierowane do różnych grup użytkowników skupione są zawsze wokół książki i biblioteki. Bibliotekarze poprzez swoją aktywną pracę promują książkę, bibliotekę, ale także historię, obrzędy i dzieje swojej Małej Ojczyzny. Mają stałe grono czytelników oraz przedstawicieli organizacji i stowarzyszeń skupionych wokół biblioteki, którzy wspierają wszystkie jej działania w środowisku lokalnym.

Obecna pozycja biblioteki to owoce dobrej współpracy z samorządem gminy i wójtem gminy Krzysztofem Słoniną.

Biblioteki i bibliotekarze naszej gminy mają to szczęście, iż wójtem gminy już trzecią kadencję jest były dyrektor Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Pińczowie. Dla wójta, biblioteki to sprawa priorytetowa.

Biblioteka zawsze może liczyć na pomoc ze strony Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Kielcach.

Maria Olesiak jest kierownikiem Gminnej Biblioteki Publicznej w Kijach.

Jolanta Przybylska

Biblioteki Belgii i Holandii

Co roku Towarzystwo Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich organizuje latem wyjazd edukacyjny w ramach programu „Poznajemy działalność bibliotek Europy”. W lipcu 2011 r. zwiedzaliśmy biblioteki Belgii i Holandii, do

których polscy bibliotekarze rzadko zagląдают. Celem niniejszego tekstu jest przybliżenie tych instytucji polskiemu czytelnikowi.

Biblioteki belgijskie

Biblioteka Królewska im. Alberta I w Brukseli

Pierwszą zwiedzaną biblioteką była Biblioteka Królewska im. Alberta I (Bibliothèque Royale de Belgique, Koninklijke Bibliotheek van België) zlokalizowaną w centrum miasta, w pobliżu Dworca Centralnego. Przed rozległym budynkiem umieszczono konny pomnik patrona biblioteki – króla Alberta I (1875-1934).

Ciekawa jest historia tej księżnicy. Sercem biblioteki – jak mówią bibliotekarze belgijscy – jest kolekcja książąt burgundzkich. Zebrali oni unikatowy zbiór liczący 900 iluminowanych manuskryptów. Władający w XVI w. Niderlandami Filip II Habsburg scalił wszystkie kolekcje będące w jego posiadaniu i umieścił je w brukselskim pałacu Coudenberg.

XVIII w. przyniósł wiele wydarzeń. W 1731 r. pałac Coudenberg został zniszczony przez pożar. Na szczęście większość rękopisów udało się uratować. 15 lat później okupujące Brukselę wojska francuskie wywozły wiele rękopisów do Paryża. Część z nich została zwrócona w 1770 r. Kolejną ważną datą to rok 1772 – biblioteka została otwarta dla publiczności. W 1794 r. ponownie Francuzi wywieźli z Belgii wiele cennych rękopisów i rzadkich książek. Niektóre z tych prac wróciły do kraju na mocy postanowień Kongresu Wiedeńskiego 1815 r.

Biblioteka przechodziła różne reorganizacje i zmiany właścicieli (miasto lub państwo). Od 1815 r. południowe Niderlandy znajdowały się pod panowaniem holenderskim. Niepodległość uzyskały po powstaniu 1830 r. Rząd belgijski postanowił utworzyć księżnicę narodową. Zakupił kolekcję słynnego bibliofila Charles'a Van GhentHulthem'a (70 000 woluminów), która stała się ważną częścią stworzonej 19 czerwca 1837 r. Biblioteki Królewskiej. Dwa lata później (21 maja 1839 r.) księżnica została otwarta dla publiczności. Biblioteka została umieszczona w lewym skrzydle Pałacu Przemysłu. W latach 1878-1881 dobudowano magazyn.

Pomnik konny króla Alberta I przed Biblioteką Królewską

XX wiek to ciągły rozwój Biblioteki Królewskiej. W 1935 r. na prośbę królowej Elżbiety (1876-1965) i króla Leopolda III (1901-1983), rząd belgijski podjął decyzję o budowie nowej biblioteki, by uczcić pamięć zmarłego przed rokiem króla Alberta I.

Nowy gmach został wybudowany w latach 1954-1969. Na korytarzu Albertiny (tak też nazywa się Bibliotekę Królewską) wiszą fotografie obrazujące, jak wyglądał dawniej teren, na którym posadowiono księżnicę (piękny plac ze schodami) oraz kolejne etapy jej budowy. Magazyny biblioteczne zajmują 17 kondygnacji – 11 w górę i 6 w dół. Magazynowanie zwarte jest tylko na poziomie -5 i -6. Długość półek ze zbiorami wynosi 150 km. Magazyny biblioteczne są prawie zapełnione. Belgowie planują budowę kolejnych pomieszczeń.

Biblioteka Królewska pełni rolę Biblioteki Narodowej. Gromadzi książki publikowane w Belgii oraz tworzone zagranicą przez belgijskich autorów; przy czym książki opublikowane poza Belgią są gromadzone dopiero od 1980 r. Biblioteka otrzymuje egzemplarz obowiązkowy od wydawców. Księgozbiór obecnie liczy 6 mln woluminów.

W Bibliotece Królewskiej pracuje około 300 bibliotekarzy. Są zadowoleni ze swojej pracy oraz zarobków. Magazynierzy pracują przy muzyce, ponieważ – według Belgów – wpływa ona pozytywnie na efektywność ich działań.

Zbiory udostępniane są tylko na miejscu. Czytelnia dla studentów liczy 200 miejsc. Jest też osobna czytelnia dla pracowników naukowych. Wolny dostęp jest tylko do księgozbioru podręcznego. Z czytelni może korzystać każdy, kto skończył 16 lat.

Odwiedzający Bibliotekę Królewską mają okazję obejrzeć dużą stałą wystawę prezentującą historyczny rozwój książki egzemplifikowany ciekawszymi woluminami ze zbiorów księżnicy. Natomiast wystawy czasowe będą organizowane w niedawno wyremontowanej historycznej kaplicy księżęcej znajdującej się w podziemiach Albertiny (ta nazwa Biblioteki Królewskiej pochodzi od jej patrona).

Wieża Książek, czyli Biblioteka Uniwersytecka w Gandawie

Z Brukseli udaliśmy się do Gandawy (niderl. Gent, fr. Gand), by poznać tamtejszą Bibliotekę Uniwersytecką, powstałą w 1790 r. Biblioteka gromadzi literaturę flamandzką i niderlandzką. Może poszczycić się bogatymi zbiorami z XVI i XVII w.

Swoją siedzibę ma w jednym z najstojniejszych gmachów w mieście, zwanym Wieżą Książek. Zaprojektował go w latach 1933-1935 Henry Clement van de Velde (1863-1957) – znany belgijski malarz, architekt, projektant mebli i wnętrz. Bibliotekarze chcieli, by nowy gmach rozbudować w poziomie, natomiast H. C. van de Velde uważał inaczej. Dla niego wieża jest symbolem wiedzy. Książki powinny być wysoko. Boekentoren (Wieża Książek) ma 64 metry wysokości, 24 piętra, w tym cztery pod ziemią. Jest czwartą wieżą miasta po wieżach kościoła św. Mikołaja, dzwonnicy i katedry św. Bawona.

Architekt zaprojektował nie tylko gmach, ale nawet najmniejsze detale budynku – wzory posadzek, profile okien, kolor ścian, klamki oraz umeblowanie. W sposób przemyślany rozmieścił czytelnię – wielką umieścił w południowej

części budynku, by czytelnicy mieli jak najwięcej światła, natomiast czytelnię rękopisów w części północnej, by światło słoneczne nie szkodziło manuskryptom.

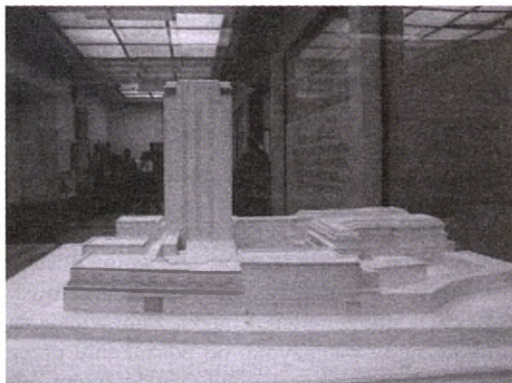
Budynek zbudowano na planie krzyża greckiego, co miało symbolizować związek ziemi z niebem, czasem i przestrzenią. Według H. C. van de Veldego wszelkie potrzebne materiały miały pochodzić z Belgii oraz Konga Belgijskiego. Budowę rozpoczęto w 1936 r. Trzy lata później gmach był w stanie surowym. Ale wówczas wybuchła II wojna światowa i prace przerwano. Niemcy używali Wieży Książek jako centrum obrony przeciwlotniczej.

1 lipca 1992 r. Wieża Książek została wpisana do rejestru zabytków. Obecnie kończy się remont budynku. W listopadzie 2011 r. książki zostały przeniesione do odrestaurowanych magazynów. Modernizowany jest także system informatyczny. W planach jest stworzenie reprezentacyjnej sali na ostatnim piętrze Wieży Książek, skąd rozciąga się piękna panorama miasta. Stąd nazwa tego miejsca – Belweder.

Księgozbiór Biblioteki Uniwersyteckiej w Gandawie liczy ponad 3 mln jednostek. Można to przeliczyć na 46 km półek. Oprócz książek i czasopism znajdziemy tu rękopisy, inkunabuły, starodruki, zbiory muzyczne. Wśród zbiorów ikonograficznych obrazy, grafika, pocztówki, a także fotografie (m.in. portrety profesorów gandawskich uczelni). Bogata jest kolekcja numizmatów. Do oryginalnych eksponatów należą końcówki pędzli wielkich malarzy: Rembrandta i Rubensa.

Biblioteka ma aż 1 mln dokumentów życia społecznego z XIX w. Zawdzięcza je dziewiętnastowiecznemu kolekcjonerowi. Ferdinand van der Haeghen (1830-1913) zbierał wszelkie dokumenty i eksponaty. Wiedział, że po latach będą one cenne. Chodził w fartuchu z 26 kieszeniami. Ułatwiały mu one segregację dokumentów. Biblioteka zatrudnia 70 osób. Pracują w niej także wolontariusze. Dziennie korzysta z księżnicy 400-500 czytelników.

Biblioteka Uniwersytecka stawia na nowoczesność. Oprócz tradycyjnych dokumentów ma też wiele e-booków i czasopism elektronicznych oraz dostęp do wielu światowych baz danych. Systematycznie digitalizuje swoje zbiory. Większość starych czasopism została już zdigitalizowana. Plany na najbliższe lata przewidują

Makieta gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej w Gandawie

digitalizację 300 tysięcy książek. Zajmuje się tym firma Google BookSearch. Biblioteka ma swoją stronę internetową <http://www.boekentoren.be> tworzoną w dwóch językach: niderlandzkim i angielskim.

Biblioteki holenderskie

W Holandii poznaliśmy dwie biblioteki: Bibliotekę Królewską (pełniącą rolę Biblioteki Narodowej) w Hadze oraz historyczną bibliotekę z księgami na łańcuchach w Zutphen, miasteczku położonym blisko granicy z Niemcami.

Biblioteka Królewska w Hadze

Biblioteka Narodowa powstała w 1798 r. decyzją Zgromadzenia Ludowego Republiki Batawskiej (taką nazwę nosiło przyszłe Królestwo Holandii w czasach rewolucji francuskiej). Jej podstawą stały się zbiory przebywającego na wygnaniu stadhoudera (namiestnika) Wilhelma V Orańskiego. Celem biblioteki było zabezpieczenie dziedzictwa narodowego. W tym samym okresie tworzone było Rijksmuseum i Nationales Archives.

Biblioteka mieściła się w budynku parlamentu i pierwotnie miała służyć parlamentarzystom. W 1800 r. liczyła 5500 jednostek książek i czasopism. Za panowania króla Ludwika Napoleona otrzymała nazwę Biblioteki Królewskiej. Księgozbiór szybko rozrastał się. Jego wielkość była przyczyną kolejnych przeprowadzek. Najpierw do Mauritshuis, później do okazałego budynku na Lange Voorhout 34. Pod tym adresem mieściła się od 1821 do 1982 r. W XIX w. Biblioteka Królewska stała się ogólną biblioteką naukową. Od początku XX w. ograniczyła się do gromadzenia zbiorów naukowych w zakresie nauk humanistycznych i nauk społecznych.

W 1982 r. nastąpiła przeprowadzka Koninklijke Bibliotheek (KB) do nowego budynku przy PrinsWillem-Alexanderhof 5, obok głównego dworca kolejowego w Hadze. W budynku tym oprócz KB mieści się kilka innych instytucji (m.in. Archiwum Niderlandzkie). Biblioteka jest renomowaną instytucją naukową, zatrudniająca 400 pracowników, w tym 300 bibliotekarzy, liczącą 6 mln wol. oraz 90 tys. użytkowników rocznie. Od 31 sierpnia 1993 r. KB jest finansowana przez Ministerstwo Edukacji, Kultury i Nauki. Roczny budżet

placówki wynosi 54 mln euro. Użytkownicy korzystają ze zbiorów odpłatnie. Roczny abonament wynosi 15 euro.

Biblioteka jest czynna 6 dni w tygodniu. Od wtorku do czwartku w godz. 10-20, poniedziałki i piątki w godz. 10-18 i w soboty 10-16. Zamówione materiały są dostarczane trzy razy dziennie. Dokumenty zamówione przed 8.30 są dostępne od godz. 10, zamówione przed 11.30 są dostępne od godz. 13, przed 14.30 – dostępne od 16. Materiały zamawiane po 14.30 są dostępne następnego dnia roboczego od godz. 10. Ten tryb zamawiania dokumentów wprowadzony jest od września 2011 r. Zamówione książki są przechowywane (czekają na czytelnika) 1 tydzień. Jednorazowo można korzystać z 19 publikacji.

Biblioteka Królewska pełniąc rolę Biblioteki Narodowej gromadzi dokumenty opublikowane w Holandii oraz dotyczące Holandii, a także jej dawnych kolonii. W zbiorach KB znajdują się książki, rękopisy, inkunabuły, starodruki oraz dokumenty elektroniczne (czasopism, bazy danych). Biblioteka Narodowa ma największą kolekcję gazet w Holandii. Są tu gazety regionalne i krajowe, a także wiele gazet z dawnych kolonii (Holenderskie Indie Wschodnie, Surinam, Antyle) oraz gazety zagraniczne. Imponujący jest zakres chronologiczny tej kolekcji – od 1618 r. do współczesności. Ciekawym podzbiorem są gazety z lat 1940-1945 (II wojna światowa w Holandii). Biblioteka Królewska jest zobowiązana do digitalizacji ważniejszych zbiorów. Kilka projektów zostało już zakończonych. Między innymi zdigitalizowane zostały gazety wydane do 1995 r. Następne projekty są w trakcie realizacji.

W 2003 r. zamknięto katalogi kartkowe. Użytkownicy korzystają z katalogów online. Mają do dyspozycji dużo stanowisk komputerowych. Informatoria, katalogi i czytelnie znajdują się w ciekawie, nowoczesnie zaaranżowanych wnętrzach, które mieliśmy możliwość obejrzeć. Byliśmy też w magazynach. Ustawienie książek jest numeryczne, tak jak w wielu naszych bibliotekach. Do 5% zbiorów jest wolny dostęp, natomiast 95% należy zamówić internetowo. Gdy czytelnik zamawia książki, zamówienia są drukowane w magazynie, po odszukaniu przez magazyniera książek, są one taśmociągami odsyłane na odpowiednie piętro. Zbiory specjalne

nie są dostępne internetowo. Aby je zamówić, należy się skontaktować z pracownikami działu zbiorów specjalnych.

Na drugim piętrze KB znajduje się Czytelnia Niderlandów (De Leeszaal van Nederland) zorganizowana w pawilonach tematycznych holenderskiej historii, kultury i społeczeństwa. Wśród nich uwagę zwraca duża kolekcja poświęcona szachom i warcabom, bardzo znana w Europie.

Dla zarządzających Biblioteką Narodową podstawowymi wartościami są: dostępność, zrównoważony rozwój, innowacja i współpraca. Przekłada się to na ich priorytety strategiczne na lata 2010-2013, które tak sformułowali:

1. Dajemy każdemu dostęp do wszystkiego, co opublikowano na temat Holandii.
2. Doskonalimy krajową infrastrukturę informacji.
3. Gwarantujemy długoterminowe przechowywanie informacji cyfrowej.
4. Utrzymujemy, rozwijamy i udostępniamy nasze kolekcje.
5. Dążymy, by KB była organizacją, w której ludzie chcą pracować.

Osoby szerzej zainteresowane Koninklijke Bibliotheek odsyłam do strony internetowej tej instytucji www.kb.nl.

Zutphen

Jako ostatnią zwiedzaliśmy bibliotekę w mieście Zutphen (46 tys. mieszkańców) w Geldrii, w pobliżu Arnhem, nad granicą z Niemcami.

Miasto założone w XI w., na początku XIV było członkiem Ligi Hanzeatyckiej. Ograbione w drugiej połowie XVI w. przez okupujących Hiszpanów, zniszczone przez Niemców podczas II wojny światowej.

Cennym zabytkiem miasta jest kościół św. Walpurgii powstały w XI w., wzorowany na dużym romańskim kościele z Utrechtu. W XIII w. został przebudowany w stylu romańsko-gotyckim. W XIII stuleciu dobudowano kaplice wokół prezbiterium, a w następnym dwie duże kaplice boczne. Od 1591 r. jest świątynią protestancką.

Przy kościele znajduje się zabytkowy klasztor, w którym zachowała się średniowieczna biblioteka. Zawiera zbiór manuskryptów, inkunabułów (18) i starych druków. Są wśród nich dzieła Erazma z Rotterdamu, Jana Kalwina, a także pierwodruk *O obrotach sfer niebieskich* Mikołaja Kopernika. Najciekawszą częścią biblioteki są libricatenati – księgi przymocowane do pulpitów łańcuchami. Zapobiegało to przestawianiu, a także kradzieży książek. Kettingbibliotheek w Zutphen była pierwszą biblioteką publiczną w Holandii. W Europie zachowało się pięć takich bibliotek z księgami na łańcuchach. Poza Holandią dwie w Anglii (jedna z nich w katedrze w Hereford) i dwie we Włoszech (we Florencji i w Cesenie koło Rawenny).

Jolanta Przybylska jest pracownikiem Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. KEN w Warszawie.

Sprawozdania i relacje

Konferencja „Elektroniczne usługi polskich, czeskich, niemieckich bibliotek w Euroregionie Nysa”

W dniach 12-13 maja 2011 r. w Jeleniogórskim Centrum Informacji i Edukacji Regionalnej „Książnicy Karkonoskiej” w Jeleniej Górze odbyła się dwudniowa polsko-czesko-niemiecka konferen-

cja poświęcona usługom elektronicznym bibliotek w Euroregionie Nysa. Zorganizowanie konferencji było możliwe dzięki wieloletniej współpracy bibliotekarzy skupionych w Grupie Ekspertów EUREX – Biblioteki Euroregionu Nysa. Projekt został sfinansowany ze środków Unii Europejskiej z programu Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, cel III Czechy – Polska. Partnerem projektu była Wojewódzka Biblioteka Naukowa z Liberca. W trakcie konferencji zaprezentowano aktualne procesy zachodzące w europejskim bibliotekarstwie oraz problemy i wyzwania stojące

przed bibliotekami Euroregionu Nysa. W konferencji uczestniczyli bibliotekarze z Polski, Czech i Niemiec.

Pierwszy dzień konferencji wypełniony był wykładami naukowymi oraz prezentacjami konkretnych działań w polskich, czeskich i niemieckich bibliotekach. Rozpoczął go wykład Bożeny Bednarek-Michalskiej z Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu na temat prawa autorskiego w polskich bibliotekach cyfrowych.

Kolejny referat przedstawiony przez Evę Merinską dotyczył realizacji projektu HISPRA w Miejskiej Bibliotece w Pradze z Norweskiego Mechanizmu Finansowego z programu Ochrona Europejskiego Dziedzictwa Kulturowego. Celem projektu była digitalizacja historycznych dokumentów ze zbiorów Biblioteki Miejskiej w Pradze. Na koniec kwietnia 2011 r. udostępniono 3267 monografii i ponad pół miliona zdigitalizowanych stron (<http://www.mlp.cz/cz/hispra.htm/>).

Ostatnim z prelegentów części teoretycznej był prof. dr Thomas Bürger, dyrektor Saksońskiej Biblioteki Krajowej – Dreźnieńskiej Biblioteki Państwowej i Uniwersyteckiej (SLUB). Zaprezentował on temat – *Dokumenty historyczne Euroregionu w Bibliotece Cyfrowej Europeana. Osiągnięcia i perspektywy połączonej Biblioteki Cyfrowej*. Biblioteka dreźnieńska od lat udostępniła w internecie zbiory Fototeki, która stała się doskonałą bazą do rozwoju własnej biblioteki cyfrowej dostępnej na stronie <http://www.slub-dresden.de/en/collections/digital-collections/>. Rozwój kolekcji koncentruje się na układzie chronologicznym i jest oparty na współpracy dużych bibliotek w Niemczech. Według prelegenta za około 3 lata będzie dostępna online niemal cała produkcja wydawnicza z XVI w. (około 40 tys. dokumentów).

W drugiej części pierwszego dnia konferencji biblioteki euroregionu prezentowały własne doświadczenia.

Pierwszy blok prezentacji obejmował wystąpienia strony niemieckiej. Elfriede Ludwig z Wirtualnej Biblioteki Cyfrowej Wiesbaden zaprezentowała temat *Biblioteki publiczne, media cyfrowe oraz wypożyczenie online w Saksonii*. Słuchacze zostali zapoznani z usługą DiviBib <http://www.divibib.com/> skierowaną do bibliotek, które chcą poszerzać swoje usługi o udostępnianie zdalnie elektronicznych książek.

Kolejna prezentacja dotyczyła sytuacji niemieckich bibliotek w zakresie usług elektronicznych na obszarze Dolnego Śląska i Górnych Łużyc, przedstawiła ją Carola Becker, kierująca Biblioteką im. Christiana Weise w Żytawie. Krótki wstęp o sytuacji niemieckiego bibliotekarstwa zawierał informację o braku jednego spójnego prawa dotyczącego działalności niemieckich bibliotek. W każdym z 16 landów biblioteki funkcjonują według innych zasad i planów rozwoju. Biblioteki miejskie, podobnie jak w Polsce

są finansowane z budżetów miast, a naukowe z budżetów województw. Dzięki wspólnej inicjatywie bibliotek saksońskich, wspartej przez Dreźnieński Ośrodek Doradztwa dla Bibliotek powstał wspólny katalog rozproszony typu OPAC <http://sachsen.internetopac.de> oparty na portalu BOND. Swoje zbiory prezentują w nim 94 biblioteki, w tym 29 z terenu Dolnego Śląska i Górnych Łużyc. Jedną z idei wspólnego katalogu jest wymiana międzybiblioteczna, która jest traktowana priorytetowo. Dana Kroulíková i Jaroslava Starcová z Wojewódzkiej Biblioteki Naukowej w Libercu zreferowały temat *Elektroniczne usługi bibliotek ziemi libereckiej*, rozpoczynając blok czeskich prezentacji. Na terenie województwa działają 174 profesjonalne i 33 nieprofesjonalne biblioteki (biblioteka profesjonalna jest czynna ponad 15 godzin tygodniowo). Dzięki ustawodawstwu czeskiemu i dyrektywom unijnym ponad 96% bibliotek posiada dostęp do internetu. Ustawa z 2005 r. o działalności bibliotek zobowiązuje je do darmowego udostępniania internetu użytkownikom. Centralnie prowadzona internetyzacja czeskich bibliotek zapewnia im bezpłatny dostęp do usługi internetu, koszty ponosi budżet państwa. Dzięki staraniom biblioteki w Libercu udało się w 2011 r. pozyskać środki finansowe na realizację zadania w ramach programu *Publiczne służby informacyjne bibliotek czeskich*, którego celem jest wyposażenie 20 bibliotek w sprzęt komputerowy i oprogramowanie biblioteczne, dzięki temu już wkrótce 100% profesjonalnych bibliotek województwa libereckiego będzie oferowało swoje katalogi online.

Kolejne wystąpienia bibliotekarzy czeskich koncentrowały się na prezentacji związanych z projektowaniem i prowadzeniem stron WWW w bibliotekach, m.in. Hradec Kralové czy Turnowa.

Ostatni blok prezentacji należał do bibliotekarzy z Książnicy Karkonoskiej. Beata Krawczyk, przedstawiła autorski pomysł *Quiz literacki jest QL*. Cykl konkursów, realizowanych od 2009 r. z wykorzystaniem internetu.

Istniejącą od 2006 r. Jeleniogórską Bibliotekę Cyfrową <http://jbc.jelenia-gora.pl> zaprezentowała Dorota Kacprzak. Głównym celem jej powstania jest nieograniczony dostęp do zbiorów regionalnych, zwłaszcza tych, które ze względu na stan zachowania nie są udostępniane czytelnikom. Obecnie w Jeleniogórskiej Bibliotece Cyfrowej jest opublikowanych 3377 dokumentów, łączna liczba czytelników od 1 sierpnia 2008 r. wynosi 1 508 910, średnio stale odnotowuje się obecność ok. 50 osób online. Jedną z kolekcji Jeleniogórskiej Biblioteki Cyfrowej jest *Słownik Biograficzny Ziemi Jeleniogórskiej*, o którym mówiła Kamila Wilk. Idea zachowania w pamięci osób istotnych dla regionu z wykorzystaniem ogólnodostępnej publikacji inter-

netowej zrodziła się w 2005 r. Z dotacji i środków własnych Książnicy sfinansowano prace kolekcji, liczącej 102 biogramy.

Prezentacja zamykająca pierwszy dzień konferencji dotyczyła ciekawego pomysłu – *Galeri@ w Tle*, który zreferowała Anna Gałkowska. *Galeri@ w Tle* powstała w październiku 2008 r. Prezentowane w niej są fotografie amatorów i prace fotografików. Większość autorów publikowanych w galerii to twórcy regionalni. Fotografie można obejrzeć na monitorach komputerów dostępnych dla czytelników Książnicy Karkonoskiej, korzystających z obu Czytelni i Wypożyczalni. *Galeri@ w Tle* jest uzupełniona o blog www.galeriawtle.blogspot.com, na którym znajdują się informacje o autorach, dostęp do archiwalnych wystaw oraz ciekawe linki związane z tematem fotografii. Katalogi w wersji elektronicznej są publikowane na portalu <http://issuu.com>.

Drugi dzień konferencji, 13 maja, poświęcony był na wyjazd studyjny. W programie zaplanowano odwiedzin bibliotek w powiecie jeleniogórskim, Gminnej Biblioteki Publicznej w Mysłakowicach, Miejskiej Biblioteki Publicznej w Karpaczu i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kowarach. Konferencja spełniła oczekiwania organizatorów i zyskała wysoką ocenę wśród uczestników.

W planach jest kolejna euroregionalna konferencja bibliotekarzy, tym razem organizatorem będzie strona niemiecka.

Joanna Jagodzińska

Książnica Karkonoska w Jeleniej Górze

Biblioteka – więcej niż myślisz! II Kongres Bibliotek Publicznych

W dniach 13-14 października br. w Forcie Sanuszki w Warszawie odbył się II Kongres Bibliotek Publicznych. Po ubiegłorocznym I Kongresie, bardzo dobrze przyjętym i wysoko ocenionym przez jego uczestników, ponad 400 bibliotekarzy przybyłych z wielu bibliotek z całego kraju, z wielkim zainteresowaniem oraz dużą nadzieją oczekiwało na kolejne, ciekawe bibliotekarskie wydarzenie.

II Kongres, podobnie jak poprzedni, zorganizowała Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w ramach Programu Rozwoju Bibliotek. Patronat nad Kongresem objęła Małżonka Prezydenta RP – Anna Komorowska oraz Prezydent m.st. Warszawy – Hanna Gronkiewicz-Waltz.

Kongres rozpoczęła sesja plenarna. Wśród gości oficjalnych wystąpili m.in. Grzegorz Gauden – dyrektor Instytutu Książki oraz Jerzy Koźmiński – prezes Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. Kongres uświetnili goście specjaliści, wśród których znalazły się takie postaci świata kultury i nauki jak: Audra Caplan – była prezes American Public Library Association, Maria Wiernikowska – dziennikarka, korespondentka wojenna, reporterka, Agnieszka Razmus-Zgorzelska – współzałożycielka Fundacji Centrum Architektury, Manuela Gretkowska – powieściopisarka, eseistka, scenarzystka i felietonistka oraz profesor Tadeusz Sławek – kierownik Katedry Literatury Porównawczej Uniwersytetu Śląskiego.

Pierwszego dnia odbyła się premiera filmu dokumentalnego w reż. Jakuba Piątka pt. „Otwarte dla wszystkich”, prezentującego biblioteki publiczne z Sępólna Krajeńskiego, Jarocina oraz Gierałtowic. Dokument nawiązywał do idei współczesnej biblioteki – instytucji otwartej, powszechnej, nowoczesnej, skierowanej do wszystkich obywateli. Idea ta była mottem i myślą przewodnią całego Kongresu.

Rozważaniom o współczesnej, otwartej i nowoczesnej bibliotece sprzyjał program Kongresu skonstruowany w oparciu o koncepcję interaktywnej wymiany doświadczeń. Wiązało się to z zaplanowaniem całości, jako cyklu równoległych prezentacji w obrębie pięciu bloków tematycznych, zakończonych spotkaniami kulturalowymi. Taka formuła umożliwiła wszystkim uczestnikom podzielenie się własnymi, często nowatorskimi doświadczeniami i przemyśleniami, np. w zakresie nowych form pracy z książką i czytelnikiem. Dobrym pomysłem była też kontynuacja wykorzystanej podczas pierwszej edycji Kongresu, formy prelekcji prowadzonych przez przedstawicieli różnych środowisk spoza kręgu bibliotekarskiego, w tym przedstawicieli FRIS. Wśród zaproszonych prelegentów prowadzących warsztaty, spotkania i prezentacje znaleźli się m.in. Marta Białek-Graczyk (prezes Zarządu Towarzystwa Inicjatyw Twórczych „ę”), Maja Branka (trenerka specjalizująca się w prowadzeniu szkoleń z komunikacji, rzecznictwa, wystąpień publicznych i prezentacji), Maciej Chojnacki (ekspert w zakresie digitalizacji), Marianna Hajdukiewicz (socjolog, kierowniczka programów edukacji kulturalnej w Centrum Edukacji Obywatelskiej), Wojciech Kłosowski (specjalista w dziedzinie strategicznego planowania rozwoju lokalnego), Bartosz Mioduszewski (przewodniczący Zarządu Fundacji Pomocy Matematykom i Informatykom Niepełnym Ruchowo), Anna Miodyńska (koordynatorka projektów społeczno-kulturalnych w Małopolskim Instytucie Kultury w Krakowie).

Podczas pierwszego bloku tematycznego pod nazwą „Pochwal się!”, odbywały się spotkania w ramach, których prezentowane były dobre prak-

tyki piętnastu bibliotek publicznych działających w różnych regionach Polski. Niezwykłe pomysły, propozycje, zachęcające, czy wręcz prowokujące do odwiedzenia biblioteki, zaprezentowano w obrębie sześciu motywów przewodnich:

1. Nie tylko dla stałych bywalców, czyli turyści i letnicy w bibliotece.

Hasło zilustrowano trzema projektami wykorzystującymi, jako myśl przewodnią głośne czytanie. Pierwszy z nich był skierowany do najmłodszych, korzystających ze zorganizowanych podczas wakacji „Letnich Klubów Malucha” w Gminnej Bibliotece Publicznej w Drelowie (woj. lubelskie). Kolejne, to autorskie pomysły Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Jarocin (woj. wielkopolskie) nazwane: „Czytanie na Plaży” i „Czytanie na Free-Wolnej Polanie”, w których słuchaczami lub czytającymi byli przedstawiciele różnych grup wiekowych i zawodowych.

2. Szukasz pracy? Biblioteka Ci pomoże.

W taki sposób informowano o działaniach skierowanych do osób bezrobotnych. Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Piekoszowie z siedzibą w Rykoszynie (woj. świętokrzyskie) przygotowała ofertę kursów komputerowych, Krotoszyńska Biblioteka Publiczna zaś (woj. wielkopolskie) – Gminne Centrum Informacji. W ramach powyższych inicjatyw odbywały się także szkolenia w zakresie pozyskania umiejętności praktycznych, mających na celu skuteczne poszukiwanie pracy, głównie dzięki podnoszeniu kompetencji niezbędnych dla funkcjonowania w społeczeństwie informacyjnym.

3. A co dla czterdziestolatków?

Na tak postawione pytanie wiele bibliotek znalazło odpowiedź, odwołując się do codziennych swych działań. Filia Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Węgliniec w Ruszowie (woj. dolnośląskie) działając zgodnie z hasłem „Od seniorów się zaczęło ...”, udowodniła, że możliwa jest integracja społeczności lokalnej poprzez współdziałanie wszystkich instytucji i organizacji działających na danych terenie. Filia nr 6 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Chrzanowie z siedzibą w Płazie (woj. małopolskie) stworzyła wirtualny projekt pod nazwą „Słowa w sieci: Księga multimedialna Płazy”, będący zbiorem autportretów mieszkańców. Biblioteka Gminna w Ząbrowie (woj. warmińsko-mazurskie) zaferowała swoim czytelnikom lekcje języka angielskiego realizowane siłami wolontariatu, a Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie (woj. kujawsko-pomorskie) zrealizowała dwa przedsięwzięcia: „Klub Podróżnika”, będący cyklem spotkań z globtroterami oraz „Majówkę w ogrodach Klubowiczów”.

4. Jak przyciągnąć tych, którzy nie muszą już czytać lektur?

Z nietłwą odpowiedzią na trudne pytanie doskonale poradziły sobie liczne biblioteki. Gminna Biblioteka Publiczna w Lubeni (woj. podkarpackie) postawiła na młodzież dedykując jej kilka zaskakujących propozycji ujmujących niekonwencjonalne podejście do tematów trudnych, drażliwych, „bez wyjścia”. Przykładem zaakceptowanego przez młodzież przedsięwzięcia może być cykl spotkań pt. „Czy warto wchodzić w narkomanię”. Nowatorskim pomysłem – Internetowa Telewizja Piekoszków jest propozycją biblioteki z tejże miejscowości skierowaną także do osób młodych. Hłzecka biblioteka zaskoczyła wszystkich kolejnym autorskim pomysłem włączenia młodzieży do działań promujących historię i tradycję regionu. Niezwykła gra planszowa, publikacja pt. *Hłzeckie tajemnice* oraz cykl konkursów, to także efekt pomysłowości, zaangażowania w pracę z młodzieżą tamtejszych bibliotekarzy.

Biblioteka Suska im. dra Michała Żmigrodzkiego w Suchoj Beskidzkiej (woj. małopolskie) stwierdziła, że podstawową potrzebą młodych jest posiadanie miejsca, w którym będzie można bezpiecznie się spotykać, realizować wspólne pasje. W ten sposób narodziło się wiele propozycji, z założeniem stowarzyszenia i turniejem gier strategicznych włącznie.

5. Gdzie ukrywają się wolontariusze?

Z doświadczeń bibliotek wynika, że wolontariusze lubią biblioteki i chętnie z nimi współpracują. Należy tylko stworzyć klimat i dać duże pole do improwizacji.

Multimedialne Centrum Historii Tamogrodu jest jednym z wielu pomysłów Miejskiej Biblioteki Publicznej w Tarnogrodzie (woj. lubelskie) na współpracę z wolontariuszami. Natomiast „Strefa alternatywnych metod spędzania wolnego czasu” oraz „Bajkowisko” przyciągnęło wolontariuszy do Filii Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Uzdrowskiej w Muszynie, z siedzibą w Żegicstowie (woj. małopolskie).

6. Sport, zdrowie, rekreacja – nieoczywiste tematy w bibliotece.

Dla wielu bibliotek nie ma nieoczywistych tematów i działań wykraczających poza standard. Ich aktywność jest wszechstronna. W taki schemat działania wpisują się dokonania Gminnej Biblioteki Publicznej w Kolnie z siedzibą w Czerwonem (woj. podlaskie), która podjęła się realizacji trudnego projektu, zakończonego sukcesem, czyli utworzeniem ścieżki edukacyjnej na obrzeżach Puszczy Piskiej oraz wydaniem dwujęzycznej wersji przewodnika po tej trasie. Równie przewrotny pomysł był udziałem Gminnej Biblioteki Publicznej w Jaśle z siedzibą

w Szebnicach (woj. podkarpackie), która we współpracy z władzami gminy oraz PRB zrealizowała cykl spotkań, z zajęciami aerobiku włącznie, promując zdrowy tryb życia.

Wszystkie prezentowane działania wykraczały poza tradycyjny obszar zainteresowania bibliotekarzy. Niewątpliwie stanowiły dla bibliotek i bibliotekarzy trudne wyzwanie. Ich wartością dodaną było nawiązanie świetnych relacji z czytelnikami, a także przyszłymi czytelnikami. Konstatacja ta pozwala przypuszczać, iż mogły stanowić skuteczną, choć pośrednią formę promocji książki i czytelnictwa.

Uczestnicy Kongresu mieli możliwość wzięcia udziału w bloku warsztatowym – „**Pokaż się!**”. Tematyka czterech szkoleń obejmowała:

- zagadnienia niezbędne dla dobrego funkcjonowania, w środowisku lokalnym i ponadlokalnym, społecznej biblioteki. Omówione koncepcje dotyczyły budowania prawidłowych relacji pomiędzy władzami samorządowymi, a tak specyficzną instytucją kultury, jak biblioteka publiczna,

- rzecznictwo – obejmujące niedoceniane, ale niezwykle ważne kwestie dla funkcjonowania bibliotek,

- pomysły na branding biblioteczny odwołujące się do zasady pięciu zmysłów – jako nowatorskiej, lecz potwierdzonej badaniami metody budowania marki, czyli nowego wizerunku biblioteki,

- zagadnienia marketingu i możliwości jego wykorzystania w formie marketingu wirusowego znanego dotychczas, jako tzw. marketing „szeptany”.

Kolejny cykl warsztatów realizowany pod hasłem „**Włącz się!**” dostarczył rzetelnych informacji z kilku pokrewnych dziedzin:

- informatyzacji bibliotek publicznych, w rozumieniu wszystkich czynności związanych gromadzeniem, opracowywaniem i udostępnianiem dzięki zastosowaniu systemu bibliotecznego MAK+,

- digitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień infrastrukturalnych, dostępnych technologii, a co najważniejsze ze wskazaniem możliwości otrzymania wsparcia merytorycznego dla prac nad digitalizacją regionalistów,

- technologii informacyjno-komunikacyjnych – podniesiono znaczenie ich dostępności dla poprawienia jakości życia osób niepełnosprawnych ruchowo,

- bezpieczeństwa i ochrony prywatności dzieci w internecie.

Prezentacje fundacji i organizacji pozarządowych pod nazwą „**Wsluchaj się!**” stały się okazją do przedstawienia projektów dedykowanych uczestnikom II rundy Programu Rozwoju Bibliotek oraz omówienia przedsięwzięć realizowanych przez biblioteki, które wzięły udział w I rundzie PRB. Wszystkie

realizacje poprzez działania dla i z dziećmi oraz młodzieżą, wskazywały na bibliotekę jako miejsce przyjazne, otwarte na nowe, niekonwencjonalne pomysły, w którym można w sposób niebanalny i ciekawy spędzić czas, rozwijając swoje kompetencje kulturowe. Miejsce, gdzie dzięki integracji środowiska lokalnego można zgromadzić i dzięki digitalizacji, zachować dla przyszłych pokoleń historię lokalną w postaci zbioru cząstkowych historii indywidualnych. Wreszcie jest to miejsce, gdzie zdobywanie wiedzy i dzielenie się nią z innymi przestaje być nużącym obowiązkiem.

„**Dowiedz się!**”, to ostatni, najobszerniejszy blok programowy, stanowiący konglomerat ośmiu spotkań, które najpełniej wskazywały na to, jak różnorodne działania mogą prowadzić do kontaktu z książką. Począwszy od formy klasycznych dyskusji o książkach w ramach klubów o tejże nazwie, poprzez kontakt z książką elektroniczną, prezentację możliwości związanych z budowaniem koalicji lokalnych, poprzedzoną np. badaniem – diagnozą społeczności lokalnej tak, by zaproponować czytelnikom dostosowaną do ich oczekiwań i potrzeb ofertę działań, a przede wszystkim mającej na celu rozwój czytelniczy. Nie zapomniano też o innych potrzebach, pośrednio warunkujących odpowiedni kontakt z czytelnikiem. Podczas kolejnych dwóch spotkań omówiono kwestie funkcjonalnej, a zarazem estetycznej aranżacji przestrzeni bibliotecznej. Udzielono też odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób pozyskać środki na budowę, rozbudowę lub remont biblioteki.

Wszystkie wykłady, prezentacje, warsztaty były niezwykle pouczające, zwłaszcza te, łączące teorię z praktyką, pozwalające zmierzyć się z nowymi wyzwaniem. Jednak zdaniem wielu uczestników Kongresu, najcenniejsza była możliwość nawiązania nowych kontaktów wewnątrz środowiska bibliotekarskiego, wymiany doświadczeń, odnalezienia słuszności własnych pomysłów w działaniach innych bibliotekarzy. Kontakt osobisty jest wielokrotnie bardziej znaczący, na dłużej pozostaje w pamięci i pozwala stworzyć coś na kształt koalicji środowiskowej na szczeblu podstawowym.

Należy zatem podkreślić, iż Program Rozwoju Bibliotek trwa nadal. Właśnie rozpoczęła się jego II runda, która pozwoli bibliotekarzom z 1502 bibliotek na rozwijanie umiejętności interdyscyplinarnych. Podczas 10 spotkań warsztatowych opracowane zostaną plany rozwoju bibliotek na kolejne 3 lata. Będą one podstawą do ubiegania się o granty potrzebne do realizacji działań wykazanych w strategiach. Równie pomocnymi w rozwijaniu działalności kulturalnej będą dodatkowe szkolenia specjalistyczne, podczas których bibliotekarze poszerzą posiadaną

wiedzę m.in. z zakresu promocji kultury, czy też pracy z czytelnikami z różnych grup wiekowych. W pełni uprawnione jest przekonanie, iż podobnie, jak wśród bibliotekarzy uczestniczących w I rundzie Programu, udział w projekcie przyczyni się do integracji środowiska bibliotekarskiego w obrębie gminnych bibliotek publicznych i wzmocnienia dynamiki ich rozwoju.

Dorota Skotnicka

Miejska Biblioteka Publiczna
im. P. Gojawiczyńskiej w Podkowie Leśnej

Konferencja naukowa „Absolwent bibliotekoznawstwa na rynku pracy. Możliwości, potrzeby, perspektywy”

W dniu 7 listopada 2011 r. odbyła się konferencja naukowa „Absolwent bibliotekoznawstwa na rynku pracy. Możliwości, potrzeby, perspektywy”, zorganizowana przez Katedrę Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego oraz Bibliotekę Uniwersytecką w Łodzi. Patronat nad konferencją objęli: prorektor ds. programów i jakości kształcenia prof. dr hab. Joanna Jabłkowska, dziekan Wydziału Filologicznego UŁ prof. dr hab. Piotr Stalmaszczyk, przewodnicząca Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Elżbieta Stefańczyk.

Celem konferencji było określenie potrzeb rynku pracy w odniesieniu do absolwentów studiów bibliotekoznawczych, analiza przygotowania studentów pod względem teoretycznym i praktycznym do pracy w zawodzie, jak również poznanie oczekiwań pracodawców, studentów i absolwentów w zakresie kwalifikacji niezbędnych w pracy bibliotekarza.

Obrady otworzyła kierownik Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŁ prof. dr hab. Jadwiga Konieczna, po czym głos zabrała prorektor ds. programów i jakości kształcenia prof. dr hab. Joanna Jabłkowska, która zaznaczyła, że tematyka konferencji wpisuje się w Krajowe Ramy Kwalifikacji. Są one aktualnie wdrażane do polskiego systemu szkolnictwa wyższego przez MNiSW. Zgodnie z założeniem, Krajowe Ramy Kwalifikacji dopuszczają tworzenie przez uczelnie programów kształcenia, opartych m.in. na efektach kształcenia. Dziekan Wydziału Filologicznego prof. dr hab. Piotr Stalmaszczyk podkreślił natomiast, że absolwenci bibliotekoznawstwa mają szeroki wachlarz możliwości i dobre perspektywy na rynku pracy.

Poglądy na temat zatrudnienia w bibliotece naukowej i publicznej absolwentów tego kierunku, przedstawiły dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi Irena Kujawska oraz dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej Łódź-Widzew Grażyna Rurowicz.

Głos zabrali również sponsorzy: dr Wiesław Juszcak z Firmy Księgarskiej i Dominika Paleczna reprezentująca Firmę ALEPH Polska Sp. z o.o.

W tej części wystąpiły także prof. dr hab. Hanna Tadeusiewicz z wykładem *O pisarstwie naukowym uwag kilka*, prof. dr hab. Stanisława Kurek vel Kokościńska, która dokonała przeglądu badań odnoszących się do zatrudnienia bibliotekarzy oraz dr Aleksandra Wejman-Sowińska z referatem o egzaminie na bibliotekarza dyplomowanego, jako formie rozwoju zawodowego bibliotekarza.

Po części ogólnej rozpoczęto obrady w sześciu równoległych sesjach, w czasie których głos zabrali pracownicy i studenci Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej oraz bibliotekarze zatrudnieni w bibliotekach uczelnianych, pedagogicznych, szkolnych i publicznych.

Tematyka referatów dotyczyła wielu zagadnień związanych z przygotowaniem absolwentów bibliotekoznawstwa do zawodowej pracy.

W sesji pierwszej dr Agata Walczak-Niewiadomska, dr Grzegorz Czapnik oraz Zbigniew Gruszka omówili akademicki system kształcenia brokerów informacji, dr Jacek Ladorucki swój wykład poświęcił znaczeniu bibliotekarzy i ich małych ojczyzn jakimi są niewielkie biblioteki gminne czy miejsko-gminne, natomiast dr Alina Brzuska-Kępa i dr Rafał Kępa na wybranych przykładach przedstawili jak kształtuje się wizerunek bibliotekarza jako animatora kultury.

Sesja druga poświęcona była zatrudnieniu absolwentów studiów bibliotekoznawczych w łódzkich bibliotekach w latach 2006-2010 – o czym mówili dr Iwona Sójkowska i Filip Podgórski – jak również na rynku firm komercyjnych, problem ten przedstawiły Radosława Dziubecka i Dominika Paleczna. W tej sesji wystąpiła również dr Magdalena Przybysz-Stawska z wykładem dotyczącym osoby współczesnego bibliotekarza zatrudnionego w gminnej bibliotece.

Sesję trzecią rozpoczęło wystąpienie patrona medialnego: przedstawiciela Ogólnopolskiego Portalu Informacji Edukacyjnej edusiec.pl, następnie głos zabrały Urszula Kowalewska i Lidia Mikołajuk, które omówiły jak na przestrzeni lat zmieniały się programy kształcenia studentów bibliotekoznawstwa. Kolejno dr Mariola Antczak i Zbigniew Gruszka przedstawili koncepcję badania rozwoju zawodowego absolwentów kierunku Informacja Naukowa i Bibliotekoznawstwo Uniwersytetu Łódzkiego.

Piotr Szeligowski oraz Justyna Chylak przygotowali wystąpienie dotyczące obrazu współczesnego

bibliotekarza. Za ważne uznali m.in. posiadanie umiejętności komunikowania się pracownika biblioteki z użytkownikami za pomocą internetu, portali społecznościowych czy komunikatorów. Referatem tym rozpoczęto czwartą część obrad.

W dalszej kolejności wystąpili: Paulina Majewska, która na podstawie przeprowadzonych ankiet opisała pozazawodowe źródła dochodów bibliotekarzy oraz Ewelina Augustyniak i Marcin Augustyniak z referatem omawiającym wyniki badań na temat efektywności zajęć praktycznych w kształceniu studentów bibliotekoznawstwa.

W sesji piątej i szóstej głos zabrały Joanna Stawińska, która skonfrontowała umiejętności absolwenta studiów bibliotekoznawczych z oczekiwaniami pracodawców, a także Aleksandra Rybka, która prześledziła losy wybranych absolwentów Katedry Bibliotekoznawstwa i Informatyki. Następnie o pracownikach bibliotek zakładowych sieci biblioteczno-informacyjnej w okresie decentralizacji Uniwersytetu Łódzkiego opowiedziała Iwona Kaczmarek.

Na koniec głos zabrały studentki II roku studiów magisterskich Paula Gamus i Ewelina Makowska, które z przekonaniem stwierdziły, że wybrały interesujący kierunek kształcenia, będący dobrą inwestycją w przyszłość.

Podsumowaniu każdej sesji towarzyszyła ożywiona dyskusja na temat problemów poruszanych przez prelegentów.

Zainteresowanie problematyką przedstawioną w tytule konferencji świadczy o potrzebie organizowania takich spotkań, dzięki którym pracodawcy, kształcąca przyszłych pracowników kadra akademicka, bibliotekarze i studenci mogą wymienić się swoimi spostrzeżeniami i oczekiwaniami. Wnioski płynące z konferencyjnych dyskusji z pewnością pomogą w przygotowywaniu studentów bibliotekoznawstwa do wejścia na rynek pracy.

Ewelina Augustyniak

Katedra Bibliotekoznawstwa i Informatyki
Uniwersytetu Łódzkiego

Prawo biblioteczne

Nowe zasady łączenia bibliotek publicznych

Opublikowana w Dz. U. z 2011 r. Nr 207, poz. 1230 nowelizacja z dnia 31 sierpnia 2011 r. ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2001 r. Nr 13, poz. 123 z późn. zm.) zmieniła także ustawę o bibliotekach.

Jedną z ważniejszych zmian, dotyczących bibliotek, wynikających z powyższej nowelizacji, jest zniesienie zakazu łączenia bibliotek z innymi instytucjami lub bibliotekami. Obecnie zakaz ten przewiduje art. 13 ust. 7 ustawy o bibliotekach, zgodnie z którym biblioteki publiczne nie mogą być łączone z innymi instytucjami oraz z bibliotekami szkolnymi i pedagogicznymi.

W nowym brzmieniu przepis ten będzie stanowił, że biblioteki publiczne mogą być, z zastrzeżeniem art. 19, łączone z innymi instytucjami kultury, jeżeli połączenie nie spowoduje uszczerbku w wykonywaniu dotychczasowych zadań. Dodany też został nowy ust. 8 w art. 13 ustawy o bibliotekach, zgodnie z którym połączenie, o którym mowa w ust. 7, wymaga zasię-

gnięcia opinii Krajowej Rady Bibliotecznej i właściwej wojewódzkiej biblioteki publicznej oraz wydania zgody przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Kolejna zmiana dokonana została w ust. 2 art. 13 ustawy o bibliotekach. Podczas gdy obecnie przepis ten przewiduje trzymiesięczny termin ogłoszenia zamiaru organizatora o połączeniu biblioteki, po zmianie termin ten będzie wynosił sześć miesięcy, a zatem będzie dwukrotnie dłuższy.

Bardzo ważne jest to, że powyższe nowe zasady, dotyczące połączeń bibliotek publicznych, wejdą w życie później niż inne zmiany, wynikające z powyższej nowelizacji, czyli nie z początkiem 2012 r., ale dwanaście miesięcy po ogłoszeniu nowelizacji. Biorąc pod uwagę to, że nowelizacja ogłoszona została 30 września 2011 r., nowe zasady łączenia bibliotek zaczną obowiązywać dopiero z początkiem października 2012 r., czyli do końca września 2012 r. obowiązywać będzie jeszcze zakaz łączenia bibliotek publicznych, określony w art. 13 ust. 7 ustawy o bibliotekach w dotychczasowym brzmieniu tego przepisu.

Decyzje (uchwały) organizatorów w sprawie łączenia bibliotek publicznych z innymi instytucjami kultury, np. z domami kultury, będą mogły być zatem

podejmowane dopiero w październiku 2012 r., a więc do połączenia biblioteki publicznej na nowych zasadach będzie mogło najwcześniej dojść, uwzględniając półroczny okres na ogłoszenie decyzji o zamiarze połączenia biblioteki, w pierwszej połowie 2013 r.

Rafał Golał

Biblioteki szkolne w ustawie o bibliotekach

Definicja biblioteki szkolnej

Ustawodawca bardzo zdawkowo uregulował istotę i działalność bibliotek szkolnych, albowiem tej problematyki dotyczy jedynie art. 22 ust. 1. Przepis ten stanowi: „Biblioteki szkolne oraz biblioteki innych placówek systemu oświaty służą realizacji programów nauczania i wychowania, edukacji kulturalnej i informacyjnej dzieci i młodzieży oraz kształceniu i doskonaleniu nauczycieli. W tym celu w każdej szkole publicznej jest prowadzona biblioteka szkolna”. Prawodawca określając istotę tej biblioteki wskazał na jej zadania, jednakże definicja ta jest fragmentaryczna i wymaga uzupełnienia. W orzecznictwie podkreśla się, że powinno to nastąpić z uwzględnieniem przepisów nieobowiązującego już zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 19 czerwca 1992 r. w sprawie ramowego statutu szkół publicznych dla dzieci i młodzieży (Dz. Urz. MEN nr 4, poz. 18 ze zm.). „W stosunku do bibliotek szkół publicznych dla dzieci i młodzieży należy budować definicję na podstawie art. 22 ustawy o bibliotekach oraz § 25 załącznika do cyt. Zarządzenia (w sprawie ramowego statutu szkół publicznych dla dzieci i młodzieży – dopisek J. C.). I tak, przez bibliotekę szkolną należy rozumieć: pracownię szkolną służącą realizacji programów nauczania i wychowania, edukacji kulturalnej i informacyjnej dzieci i młodzieży oraz kształceniu i doskonaleniu nauczycieli; a także realizacji potrzeb i zainteresowań uczniów, zadań dydaktyczno-wychowawczych szkoły, doskonaleniu warsztatu pracy nauczyciela, popularyzowaniu wiedzy pedagogicznej wśród rodziców oraz w miarę możliwości wiedzy o regionie” (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 28.04.2000 r., sygn. II SA/Wr 991/98). Z przedstawionej definicji biblioteki szkolnej wynika, iż jest ona jednostką niesamodzielną, wchodzącą w skład szkoły lub innej placówki oświatowej. Tym samym nie będą mieć do niej zastosowania przepisy dotyczące bibliotek samodzielnych np. dotyczące aktu o utworzeniu (art. 11 ust. 2) statutu (art. 11 ust. 3), łączenia bibliotek (art. 13 ust. 2-4), rady bibliotecznej (art. 15). Biblioteka szkolna nie posiada statusu instytucji kultury (jest oczywiście, iż jako jednostka wchodząca w skład szkoły

nie może posiadać osobowości prawnej), tym samym nie mogą mieć do niej zastosowania na podstawie art. 2 ustawy o bibliotekach przepisy ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej.

Relacje: organizator – biblioteka szkolna

Do bibliotek szkolnych będzie miał zastosowanie art. 9 ustawy o bibliotekach określający obowiązki organizatora wobec prowadzonej przez siebie biblioteki. Jednocześnie należy zaznaczyć, że organizatorem biblioteki szkolnej jest szkoła, nie jest nim natomiast organ prowadzący szkołę. Twierdzenie to znajduje uzasadnienie w przepisie art. 8 ust. 3 pkt 3 tej ustawy, który uznaje za organizatora również jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej. (Zaś szkoła publiczna nie ma osobowości prawnej, albowiem żaden przepis prawa nie przyznaje jej takiego statusu.) Tym samym obowiązkiem szkoły jest zapewnienie warunków działalności i rozwoju biblioteki odpowiadających jej zadaniom, a w szczególności:

- 1) lokalu,
- 2) środków na:
 - a) wyposażenie,
 - b) prowadzenie działalności bibliotecznej, zwłaszcza zakup materiałów bibliotecznych,
 - c) doskonalenie zawodowe pracowników – art. 9 ust. 1 i 2 ustawy.

Wskazać należy, iż w przypadku bibliotek szkolnych rolę quasi statutu pełni regulamin organizacyjny nadany na podstawie art. 12 ustawy o bibliotekach przez dyrektora szkoły. Zgodnie z powołanym przepisem regulamin ten określa zadania, organizację oraz szczegółowy zakres działania. Jest to konieczna treść regulaminu organizacyjnego, świadczy o tym użyty przez ustawodawcę zwrot „określa” zawierający w sobie zarówno nakaz skierowany do kierownika jednostki, w skład której wchodzi biblioteka do nadania tego regulaminu, jak i zawarcia w nim określonej treści, zgodnej z powołanym przepisem.

Zadania biblioteki szkolnej

W art. 22 ust. 1 ustawy o bibliotekach ustawodawca określając istotę biblioteki szkolnej posłużył się definicją funkcjonalną wskazując na zadania i funkcje tej jednostki, a zarazem określił jej użytkowników. Specyficznymi dla biblioteki szkolnej zadaniami są:

- 1) realizacja programów nauczania i wychowania,
- 2) edukacja kulturalna dzieci i młodzieży oraz
- 3) kształcenie nauczycieli.

Jak wskazałem są to zadania szczególne, jednakże nie można twierdzić, że wyłączają one zadania pod-

stawowe dla wszystkich kategorii bibliotek zawarte w art. 4 ust. 1 ustawy o bibliotekach. Uważam, że można jedynie mówić o modyfikacji zadań ogólnych poprzez szczególnie. Na szczególnie charakter bibliotek zwraca uwagę T. Zarzębski podkreślając, że „Biblioteka szkolna funkcjonuje w wielkim systemie oświaty, według naukowo przygotowanych programów i metod nauczania; pod fachowym nadzorem administracji szkolnej i przy pomocy doradców metodycznych; ma do dyspozycji różne pomoce metodyczne, jak choćby okresowo publikowane wykazy podręczników, książek pomocniczych i innych pomocy dydaktycznych”. (T. Zarzębski: *Biblioteki publiczno-szkolne*, „Bibliotekarz” 2/2000, s. 16). Wydaje się, że powyższe twierdzenia są nieco idealistyczne, cytowany autor bardziej opisuje jak powinno być, aniżeli jak jest.

O specyfice tychże bibliotek świadczy również wskazany krąg ich użytkowników, którymi są uczniowie wszystkich rodzajów szkół, a także placówek oświatowych oraz nauczyciele i wychowawcy.

Sprzeczność zapisów o bibliotece szkolnej?

W literaturze fachowej kontrowersje budzi zdanie drugie art. 22 ust. 1: „W tym celu w każdej szkole publicznej jest prowadzona biblioteka szkolna”. Zdecydowanej krytyce przepis ten został poddany przez B. Howorkę, który stwierdza, że „Postanowienia zapisane w drugim zdaniu art. 22 ust. 1 ustawy o bibliotekach stanowią o obowiązku posiadania biblioteki przez każdą szkołę, są one sprzeczne z art. 67 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie oświaty, który mówi wyłączenie, że obowiązkiem szkoły jest zapewnienie dostępu do biblioteki. Takie działanie to wyraźna, niedopuszczalna ingerencja w zakres innego aktu normatywnego, w zakres regulacji szczegółowej”. (B. Howorka: *Bibliotekarz i prawo*, Wydaw. SBP 2010, s. 79). Dalej cytowany autor podkreśla, iż zapisy w art. 67 ustawy o systemie oświaty jedynie „zobowiązują szkoły do zapewnienia uczniom możliwości korzystania z biblioteki (ust. 1 pkt 2). Przepis ten brzmi zdecydowanie inaczej, niż jest to zapisane w art. 22 ust. 1 ustawy o bibliotekach, mówiącym, że prowadzenie biblioteki szkolnej jest obowiązkowe, natomiast ustawa o systemie oświaty wymienia tylko obowiązek zapewnienia uczniom możliwości korzystania z biblioteki. To przecież zasadnicza różnica”. (B. Howorka: *ibidem*, s. 107). Uważam, że prezentowane stanowisko nie jest właściwe i to z kilku przyczyn. Po pierwsze wadliwe jest przeprowadzenie wykładni, której wyniki prowadzą do nieusuwalnej sprzeczności między przepisami, w przypadku jeżeli jest możliwe osiągnięcie innych wyników wykładni. Aprobowanie takiego działania interpretatora byłoby w sposób rażący sprzeczne z podstawową zasadą zakładającą racjonalność ustawodawcy, w tym przypadku – w uproszczeniu – sprowadzającą się do twierdzenia o wewnętrznej niesprzeczności

systemu prawa (stanowieniu przez prawodawcę przepisów ze sobą niesprzecznych). Nadto w moim przekonaniu dokonując wykładni wzajemnej relacji tych przepisów nie można abstrahować od ich celu (funkcji), jakim jest zapewnienie powszechnego dostępu dla uczniów i nauczycieli do księgozbioru biblioteki szkolnej. B. Howorka, jak się wydaje, w sposób aprioryczny zakłada relację wzajemnego wykluczania się wskazanych przepisów. Uważam, że prawidłowe jest twierdzenie o relacji uzupełniania, a nie wyłączenia (sprzeczności) omawianych regulacji. Można twierdzić, że w art. 22 ust. 1 zd. 2 ustawy o bibliotekach stanowi konkretyzację obowiązku (powinności) nałożonego na szkoły w art. 67 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie oświaty. Poza tym, co najmniej dyskusyjnym jest twierdzenie o niedopuszczalności „ingerencji” jednego aktu prawnego w zakres regulacji drugiego. Stanowisko to nie znajduje dostatecznego uzasadnienia. Jednocześnie należy zauważyć, iż przepisy art. 22 ust. 1 ustawy o bibliotekach mają zdecydowanie bogatszą treść odnośnie bibliotek szkolnych w porównaniu do przepisu art. 67 ust. 1 ustawy o systemie oświaty, już choćby z tej przyczyny nie można zaaprobować stanowiska uznającego tę regulację za szczególną wobec omawianej regulacji ustawy o bibliotekach. Z kolei w piśmiennictwie wskazuje się na okoliczność natury praktycznej, D. Grabowska słusznie zauważa, że liczba szkół zobowiązanych do prowadzenia bibliotek nie jest tożsama z liczbą bibliotek, albowiem nie jest rzadkością funkcjonowanie zespołów szkół (np. szkoła podstawowa i gimnazjum, gimnazjum i liceum itp.), w tym przypadku całkowicie zasadne jest prowadzenie wspólnej biblioteki szkolnej dla szkół wchodzących w skład zespołu (D. Grabowska: *Biblioteki szkolne w Polsce – podstawy prawne*, „Bibliotekarz” 5/2011, s. 2). Wszystkie wyżej przytoczone argumenty skłaniają do twierdzenia, że art. 22 ust. 1 ustawy o bibliotekach wprowadza nakaz prowadzenia bibliotek przez szkoły (zespoły szkół) oraz nie pozostaje on w kolizji (sprzeczności) z unormowaniem art. 67 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie oświaty. Taka interpretacja wzajemnej relacji tych przepisów przede wszystkim nie narusza zasady racjonalności ustawodawcy i realizuje podstawowy cel funkcjonowania bibliotek szkolnych jakim jest – jak wyżej wskazałem – zapewnienie powszechnego dostępu do księgozbioru uczniom, nauczycielom i wychowawcom. Na takie też rozumienie tych przepisów wskazuje orzecznictwo sądowno-administracyjne, np. w wyroku z dnia 28 kwietnia 2000 r. sygn. II SA/Wr 991/98 Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził: „Przepis art. 22 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539 ze zm.) w związku z art. 67 ust. 1 ustawy o systemie oświaty (Dz. U. Nr 67, poz. 329 ze zm.) daje podstawę do przyjęcia, że biblioteka szkolna jest pracownią szkoły, a jej organizacja i stworzenie uczniom możliwości korzystania z niej jest obligatoryjne”.

Reasumując biblioteką szkolną jest niesamodzielna jednostka będąca pracownią szkoły, do której mają zastosowanie przepisy ustawy o bibliotekach w części dotyczącej wszystkich bibliotek oraz bibliotek niesamodzielnych. Na zasadzie art. 22 ust. 1 zd. 2 tej ustawy każda szkoła (zespół szkół) ma prawny obowiązek prowadzenia biblioteki szkolnej. Między tym przepisem a art. 67 ust 1 pkt 2 ustawy o systemie oświaty

nie zachodzi sprzeczność, a relacja uzupełniania. Jednakże wyrażam przekonanie o konieczności doregulowania pozycji biblioteki szkolnej czy to w ustawie o bibliotekach, czy o systemie oświaty, albowiem obecnie obowiązujące unormowania są zdecydowanie zbyt zdawkowe.

Jan Ciechorski

Przegląd publikacji

Rynek książki w Polsce 2011 : wydawnictwa / Łukasz Gołębiowski, Kuba Frołow, Paweł Waszczyk. – Warszawa : Biblioteka Analiz, 2011. – 556 s. ; 23 cm. – (Raporty ; t. 55)

Rynek książki w Polsce 2011 : dystrybucja / Łukasz Gołębiowski, Kuba Frołow, Paweł Waszczyk ; współpr. Kamila Bauman. – Warszawa: Biblioteka Analiz, 2011. – 345 s. ; 23 cm. – (Raporty ; t. 56)

Rynek książki w Polsce 2011 : poligrafia / Bernard Józwiak, Ewa Tenderenda-Ożóg, Piotr Dobrołęcki. – Warszawa : Biblioteka Analiz, 2011. – 301 s. ; 23 cm. – (Raporty ; t. 57)

Rynek książki w Polsce 2011 : papier / Piotr Dobrołęcki ; współpr. Daria Dobrołęcka. – Warszawa : Biblioteka Analiz, 2011. – 309 s. ; 23 cm. – (Raporty ; t. 58)

Rynek książki w Polsce 2011 : who is who / Piotr Dobrołęcki, Ewa Tenderenda-Ożóg. – Warszawa : Biblioteka Analiz, 2011. – 460 s. ; 23 cm. – (Raporty ; t. 59)

Do rąk czytelników trafiła kolejna edycja *Rynku książki w Polsce 2011*. Wszystko, co reprezentuje sobą polska branża wydawniczo-księgarska zarejestrowali twórcy tej monumentalnej 5-tomowej publikacji. Uwagę swą, jak co roku, skoncentrowali na drodze książki od produkcji papieru aż po jej dystrybucję.

Tom *Wydawnictwa* otwiera kalendarium najważniejszych wydarzeń na rynku wydawniczo-księgarskim w 2010 r. Najobszerniejszy rozdział „Największe wydawnictwa książkowe w 2010 r.” prezentuje oficyny wydawnicze – z ubiegłorocznym rekordzistą (2006 wydanych tytułów) – Wydawnictwami Szkolnymi i Pedagogicznymi na czele. Zawiera charakterystykę poszczególnych wydawnictw, informacje o wielkości produkcji wydawniczej, nakładach, tabele i zestawienia oraz historię i strukturę zatrudnienia w poszczególnych oficynach.

W rozdziale „Główne trendy na rynku wydawniczym” znajdziemy analizę sektora wydawniczego rynku książki w minionym roku, ostatnim, w którym obowiązywała zerowa stawka podatku VAT na książki. Czytamy, że średnio w księgarni za książkę płaciliśmy 34,30 zł, tj. o 5,5 proc. więcej niż w roku poprzednim.

Jednak przychody wydawców osiągnęły 2,94 mld zł i były o blisko 3 proc. wyższe niż w rekordowym 2009 r. Jeśli chodzi o wzrost przychodów, to odnotowano go w segmentach podręczników, beletrystyki, literatury fachowej i religijnej. Spadek obserwowany był w literaturze dziecięcej i młodzieżowej oraz wydawnictwach ilustrowanych. Rozdział „Prognozy dla rynku wydawniczego” podkreśla, że wydawcy muszą przeorientować strategię w obliczu coraz powszechniejszego czytelnictwa książek elektronicznych i forma cyfrowa powoduje rewolucyjne zmiany w książkowym biznesie. Oznacza schyłek tradycyjnych księgarń i zmierzch branży poligraficznej, konwergencję mediów i uznanie prawa do społecznego obiegu dzieł amatorskich na równi z profesjonalnymi (...)

Publikację zamyka indeks omawianych oficyn wydawniczych.

Tom *Dystrybucja* rejestruje zmiany na rynku dystrybucji książek. Autorzy zauważają, że księgarski hurt ma się nieźle, by nie powiedzieć – bardzo dobrze. Rok 2010 był bowiem kolejnym rekordowym rokiem. Nigdy jeszcze sprzedaż przez hurtownie nie osiągnęła

takiego poziomu. Marża osiągnęła natomiast 25 proc. (także najwięcej w historii). Rozdział „Księgarstwo hurtowe” zawiera przegląd największych polskich hurtowni z ich charakterystyką i informacjami o obrotach w formie tabelarycznej.

Udział księgarstwa detalicznego w rynku dystrybucji książek w Polsce wyniósł w 2010 r. 40,8 proc. (wzrost o 0,6 proc.), jednak największym zagrożeniem dla przyszłości księgarń tradycyjnych wydaje się być dystrybucja treści przez internet (...). Rozdział zamyka prezentacja wiodących polskich księgarń z czołowym detalistą Empik Sp. z o.o.

W rozdziale „Sprzedaż bezpośrednia” autorzy zauważają – niemal równy udział w sprzedaży bezpośredniej miał realizowany przez wydawnictwa e-handel oraz sprzedaż klubowa i wysyłkowa (18 i 17 proc.). Świat po prostu przechodzi na online i nic tego nie powstrzyma.

W rozdziale zawierającym omówienie eksportu i importu książek, czytamy – wartość importu książek do Polski systematycznie wzrasta, głównie za sprawą poszerzającej się oferty do nauki języków obcych. Publikację zamyka indeks.

Stan branży poligraficznej w Polsce przedstawia tom *Poligrafia*. Polska poligrafia w coraz większym stopniu staje się częścią rynku globalnego, a więc i uwarunkowania ma podobne do tego rynku. Silne jej strony to zastosowanie innowacyjnych rozwiązań technicznych i technologicznych, wysoka jakość druków i relatywnie niskie ceny w stosunku do oferowanej jakości. Do słabych stron branży autorzy zaliczają ograniczone środki własne na działalność inwestycyjną, niską rentowność branży i uciążliwą politykę cenową. Szeroko omówione zostały drukarnie dzielowe wraz z kierunkami rozwoju i scenariuszami zmian. Podstawowa innowacja, na którą przyszedł już czas w drukarniach dzielowych, to wdrożenie druku cyfrowego.

Publikacja zawiera ranking oraz informacje o największych polskich drukarniach. Sporo miejsca poświęcono też prezentacji szkolnictwa poligraficznego zarówno wyższego, jak średniego oraz studiom podyplomowym.

W tomie omówiono instytucje, organizacje i stowarzyszenia poligraficzne, a także czasopisma i portale branżowe. Publikację wieńczy indeks.

Tom *Papier* prezentuje zaktualizowane informacje na temat branży papierniczej i podmiotów działających na rynku papieru do produkcji książek. Jak wynika z zebranych danych globalne zużycie papieru wzrasta, chociaż w Polsce w 2010 r. pod tym względem zanotowano stagnację, ale nie regres. Jednak autorzy są przekonani, że mamy przed sobą okres potencjalnego wzrostu zapotrzebowania na papier w Polsce, a więc i dobrej koniunktury. Omówiono rynek papieru drukowego w Polsce i na świecie, instytucje, organizacje i czasopisma branżowe oraz dane techniczne dotyczące papierów graficznych. W osobnym rozdziale zaprezentowano polskich dystrybutorów papieru. Publikacja zawiera dwa appendixy Stefana Jakucewicza na temat papieru ekologicznego oraz norm, certyfikatów i atestów, stosowanych przy opisie papieru, a także bibliografię i indeks firm omówionych w książce.

Leksykon biograficzny ludzi polskiej książki stanowi ostatni tom *Who is who*.

Prezentacja kluczowych postaci środowiska, powstaje na podstawie ankiet i zawiera w obecnym wydaniu 664 biogramy osób (przed rokiem 614) związanych z rynkiem książki wraz ze szczegółowymi informacjami na temat ich życia zawodowego i osobistego. Publikacja ma charakter otwarty, a jej autorzy mają nadzieję na dalsze rozszerzenie treści w kolejnych edycjach.

Tom uzupełniają rozdziały poświęcone targom książki oraz organizacjom i instytucjom branżowym, czasopismom i serwisom internetowym, a także indeks.

Rynek książki w Polsce ukazuje się od 1998 r. Stanowi on nieocenioną pomoc dla osób związanych z branżą wydawniczo-księgarską. Rocznik podsumowujący dokonania branży z bogatą statystyką jest doskonałą odpowiedzią na zapotrzebowanie środowiska. Staranne opracowanie edytorskie i otwartość twórców publikacji czynią z niego pozycję nader atrakcyjną, a wręcz lekturę obowiązkową dla wszystkich ludzi polskiej książki.

Danuta Urbańska

Gębołyś, Zdzisław. Bibliografia publikacji Klubu Kronikarzy Zagłębia Dąbrowskiego im. Jana Przemszy-Zielińskiego / Zdzisław Gębołyś; przedm. poprzedził: Bolesław Ciepela. Sosnowiec; Będzin: Stowarzyszenie Autorów Polskich. Oddział – 2011. – 101 s.

Anna Żbikowska-Migoń w artykule *Bibliografia regionalna – tradycje i perspektywy* omówiła cele, jakim służą bibliografie regionalne¹. A są one następujące: naukowy – służy poszerzaniu warsztatu

badan w różnych dyscyplinach naukowych; ideowo-polityczny – przyczynia się do weryfikowania politycznej rzeczywistości, także wspomaga budowanie świadomości politycznej mieszkańców miasta, regio-

nu i państwa; patriotyczny – pomaga utrwalać więź i dumę z małej ojczyzny; doraźnoinformacyjny – dostarcza aktualnych informacji o regionie².

Bibliografie regionalne na ogół tworzą ludzie, którzy z danym regionem są związani i chcą dla niego być użyteczni. Ponadto utwalanie informacji o regionie traktują jako rodzaj służby wobec ziemi, na której żyją i czują się za nią w pewien sposób odpowiedzialni.

Wymienionym powyżej celom służy opracowana przez Zdzisława Gębołyśa *Bibliografia Klubu Kronikarzy Zagłębia Dąbrowskiego im. Jana Przemszy-Zielińskiego*³. Autor jest bibliografem i zna wartość i znaczenie bibliografii regionalnych, także ich wkład w budowanie bibliografii narodowych. Przypomnieć trzeba, że publikacja ta nie jest jego pierwszą bibliografią dotyczącą Zagłębia Dąbrowskiego. W roku 2004 Zdzisław Gębołyś wydał *Bibliografię zawartości „Ekspresu Zagłębiowskiego”*. Można zatem domniemywać, że Zagłębie Dąbrowskie znajduje się w polu jego zainteresowań badawczych, których Zdzisław Gębołyś ma wiele, a mianowicie: zawód bibliotekarza, historia, współczesność (Polska, Niemcy, stosunki polsko-niemieckie), problemy etyki zawodu bibliotekarza, bibliografia – metodyka i teoria, organizacja i zarządzanie w bibliotekach, biblioteki mniejszości niemieckiej w Polsce (historia i współczesność).

Bibliografia Klubu Kronikarzy Zagłębia Dąbrowskiego odznacza się starannością w opracowaniu materiału bibliograficznego. Otwiera ją wykaz skrótów, potem *Przedmowa* Bolesława Ciepieli, niestrudzonego kronikarza i zbieracza informacji o zagłębiowskiej ziemi, jest swoistym wprowadzeniem do tematu. W następnej kolejności Zdzisław Gębołyś we *Wstępie* objaśnia sposób pracy nad *Bibliografią Klubu Kronikarzy...*, prezentuje metodykę pracy nad nią i przyjęte rozwiązania przy opracowaniu.

Materiał bibliograficzny zamieszczony jest w piętnastu działach (I. *Historia; Geografia*, II. *Turystyka, Krajoznawstwo*; III. *Historia literatury, Językoznawstwo*; IV. *Sztuka, Sztuki plastyczne, Zabytki Architektury*; V. *Kino, Muzyka, Teatr*; VI. *Kultura, Placówki kultury, Folklor*; VII. *Prasa, Biblioteki, Bibliografia*; VIII. *Nauka, Oświata*; IX. *Harcerstwo*; X. *Kościół katolicki, Religia, Judaica*; XI. *Zagadnienia gospodarcze (przemysł, górnictwo, handel, transport, praca, zagadnienia ekonomiczne)*; XII. *Zagadnienia prawno-ustrojowe*; XIII. *Sport*; XIV. *Zagadnienia społeczne, Służba zdrowia*; XV. *Varia*). Bibliografię zamykają dodatki, takie jak: *Zestawienie bibliograficzne publikacji książkowych Klubu Kronikarzy Zagłębia Dąbrowskiego im. Jana Przemszy-Zielińskiego. Materiały do nauki o regionie; Wykaz referatów wygłoszonych podczas sesji zagłębiowskich; Indeks autorski; Indeks przedmiotowy*. Ale ostateczne zakończenie publikacji ma charakter typowo marketingowy, ponieważ znalazły się tam informacje o wydawcach i sponsorach bibliografii.

Dział pierwszy bibliografii jest rozbudowany i składa się z kilku podrozdziałów, które dotyczą miejscowości, rodów, sylwetek osób, także poszczególne okresy historii Zagłębia Dąbrowskiego – od 1795 r. poczynając a na 1989 r. kończąc.

Osiągnięcia Klubu Kronikarzy Zagłębia Dąbrowskiego są ze wszech miar godne utrwalenia. Klub powstał w 1999 r., po śmierci Jana Przemszy-Zielińskiego i jego dorobek twórczy i społeczny jest zauważalny. A jak pisze we *Wstępie* autor bibliografii, ojcem duchowym Klubu Kronikarzy... jest Jan Przemsza-Zieliński, bo to on rozpoczął starania o rozpowszechnianie wiedzy o regionie.

Zdzisław Gębołyś pisząc o metodyce bibliografii, zauważa: „Najtrwalszym i najdłużej trwającym rezultatem działalności stowarzyszenia [Klubu Kronikarzy Zagłębia Dąbrowskiego im. Jana Przemszy-Zielińskiego – przyp. BP] są teksty, zamieszczane od grudnia 1999 do 2008 r. na łamach regionalnego tygodnika „Wiadomości Zagłębia”, w specjalnie wydzielonej kolumnie redakcyjnej, przeznaczanej przez redakcję do dyspozycji kronikarzy. W latach 2006–2009 teksty te zostały zebrane i opublikowane w formie książkowej pod wspólną nazwą *Materiały Klubu Kronikarzy Zagłębia Dąbrowskiego im. Jana Przemszy-Zielińskiego*, obejmującej, w układzie chronologicznym teksty publikowane w poszczególnych latach na łamach „Wiadomości Zagłębia”. W bibliografii oba zbiory publikacji, prasowy i książkowy, zostały połączone w jedność”.

Autor bibliografii nie miał łatwego zadania, bo przecież wiadomo, praca nad materiałem informacyjnym znajdującym się w prasie, należy do trudniejszych. W tym przypadku autor – celowo zastosowany zabieg bibliograficzny – nie segregował materiału informacyjnego o regionie. Pisze więc ta bibliografia pełną. I chyba takie powinny być bibliografie regionalne.

Publikacje prasowe w bibliografii stanowią 737 jednostek bibliograficznych plus 20 jednostek publikacji książkowych. Materiał bibliograficzny usystematyzowano w poszczególnych działach, w których występują poddziały drugiego stopnia, co w efekcie składa się na przejrzystość wydawnictwa. Opisy bibliograficzne są ułożone w porządku alfabetycznym: według nazwisk autorów lub pierwszych wyrazów tytułów. Na uporządkowanie tekstów historycznych wpływ miały daty ważne z punktu widzenia historii Polski i regionu, czyli lata: 1795, 1914, 1918, 1939, 1945, 1989. Teksty, które nie mieściły się w tych ramach czasowych zamieszczono w poddziale *Ogólne*. W poszczególnych działach, jeżeli zachodzi taka potrzeba, znajdują się odsyłacze do odpowiednich działów. *Bibliografię Klubu Kronikarzy...* wzbogacają indeksy: autorski i przedmiotowy.

Zdzisław Gębołyś we *Wstępie* dokonał skrupulatnej analizy problemowej materiału bibliograficznego

znajdującego się w tej publikacji. Jest to rzecz pożyteczna dla badaczy regionu. Wnioski z niej znalazły się w sześciu czytelnym tabelach. *Bibliografię Klubu Kronikarzy Zagłębia Dąbrowskiego* dopełniają materiały informacyjne o samym stowarzyszeniu Klubu Kronikarzy Zagłębia Dąbrowskiego... i Stowarzyszeniu Autorów Polskich Oddział w Będzinie, także wykaz sponsorów. Wydaje się jednak, że może być lepiej, gdyby te informacje uzupełniały przedmowę Bolesława Ciepeli. Zamieszczenie ich na końcu wydawnictwa do opracowania bibliograficznego wprowadza nieco chaosu i burzy jej jednolitość i porządek.

Jest to uwaga tylko porządkowa, bo całość opracowania odznacza się rzetelnością i komunikatywnym układem materiału. Publikacja spełnia ważne zadanie: upowszechnia wiedzę o Zagłębiu Dąbrowskim, wpły-

wa na budzenie zainteresowań przeszłością i dniem dzisiejszym regionu, a młodych badaczy z pewnością zachęca do zajmowania się ojczystą ziemią.

Barbara Pytlos

PRZYPISY:

¹ ŻBIKOWSKA-MIGOŃ, A. Bibliografia regionalna – tradycja i perspektywy. W: *Narodowe i regionalne serwisy bibliograficzne*. Warszawa: Wydaw. SBP 1999, s. 14-15. ISBN 83-87629-19-7.

² Ibidem.

³ GĘBOLYŚ, Z. *Bibliografia Klubu Kronikarzy Zagłębia Dąbrowskiego im. Jana Przemysły-Zielińskiego*. Przedmową poprzedził Bolesław Ciepela. Wyd. Stowarzyszenie Autorów Polskich Oddział w Będzinie – Klub Kronikarzy Zagłębia Dąbrowskiego. Sosnowiec; Będzin: Stow. Autorów Pol. Oddział, 2011, s. 98. ISBN 978-83-89089-41-0.

SYGNAŁY O NOWYCH PUBLIKACJACH

Pawlik, Wojciech. Katechizmy w Rzeczypospolitej od XVI do XVIII wieku / Wojciech Pawlik. – Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, 2010. – 306, [2] s. : il. – (Źródła i Monografie ; 366)

Publikacja autorstwa Wojciecha Pawlika dotyczy katechizmów książkowych wydawanych na potrzeby zarówno kościoła łacińskiego, jak i grekokatolickiego, przez drukarnie na terenach Rzeczypospolitej Obojga Narodów i poza jej granicami, na Śląsku między XVI a XVIII wiekiem. Ponadto prezentuje staropolskie druki katechizmowe, do których należą: druki homilijowe, modlitewniki, księgi liturgiczne, grammatyczne i elementarze zawierające treści katechizmowe.

Monografia składa się z czterech rozdziałów w układzie rzeczowym. Pierwszy rozdział nakreśla miejsce jakie zajmował katechizm w literaturze religijnej, jego walory literackie oraz wpływ na nauczanie katechizmowe. Kolejne rozdziały przedstawiają proces tworzenia katechizmów w cen-

tralnych ośrodkach drukarskich Krakowa, Wilna i Warszawy na tle zachodzących zmian politycznych, kulturalnych, gospodarczych i religijnych. W książce ośrodki omówione zostały szerzej, z uwagi na ich znaczący, bo ponad 54% udział w ogólnej liczbie katechizmów wydawanych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej od XVI do końca XVIII w., ponadto posiadały one zróżnicowaną ofertę pod względem typów katechizmów. Pozostałe prowincjonalne drukarnie zaprezentowano wyłącznie w ujęciu statystycznym, z uwagi na obszerność zagadnienia i znaczne ich rozproszenie. Pracę uzupełniają tabele i mapy podsumowujące wyniki badań przeprowadzonych przez autora oraz ilustrujące omawianą problematykę.

Piosicki, Jerzy. Ex libris szczeciński / Jerzy Piosicki, Ludwik Piosicki. – Szczecin: Zakład Usług Poligraficznych i Wydawniczych Plewnia Jacek, Plewnia Maria, 2010. – 270, [1] s. : il.

Album zatytułowany *Ex libris szczeciński* autorstwa Jerzego i Ludwika Piosickiego dotyczy zagadnień małej formy graficznej nierozdzielnie związanej z książką, jakim jest ekslibris. Prezentuje twórczość autorów szczecińskich oraz ekslibrisy wykonane dla Szczecinian przez grafików z poza regionu.

Publikacja składa się z kilku części, które omawiają historię znaków własnościowych na ziemiach polskich oraz ich początki w Szczecinie. Zrąb główny przedstawia sylwetki dwudziestu trzech twórców,

nagrody i wyróżnienia przez nich otrzymane oraz wykonane ekslibrisy.

Książka zawiera informacje dla kolekcjonerów dotyczące międzynarodowego systemu oznaczania technik graficznych, niektóre skróty używane w wydawnictwach ekslibrisowych, rodzaje sygnatur i zapisów używanych przez autorów. W sposób zwięzły charakteryzuje poszczególne techniki graficzne stosowane w ekslibrisach, takie jak: sztych, sucha igła, akwatinta, miękki werniks, cynkotypia, drzeworyt i monotypia. Uzupełnienie pracy stanowi bogaty materiał ilustracyjny oraz indeks.

Prasa regionalna jako źródło do badań historycznych okresu XIX i XX wieku / pod red. Joanny Nowosielskiej-Sobel, Grzegorza Straucholda i Tomasza Ślepówrońskiego. – Wrocław : Oficyna Wydawnicza Atut – Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, 2011. – 320 s. – (Studia z Dziejów Prasy)

Studia poświęcone prasie regionalnej stanowią zwieńczenie pracy badawczej prowadzonej na Uniwersytecie Szczecińskim i Uniwersytecie Wrocławskim przez naukowców z Poznania, Gdańska, Szczecina, Torunia i Wrocławia zajmujących się prasą jako źródłem historycznym.

Dotyczą zagadnień związanych z problematyką „obcości” i „swojskości” poruszaną na łamach prasy regionalnej XIX i XX w., z punktu widzenia różnic etnicznych, społecznych, kulturalnych, ekonomicznych

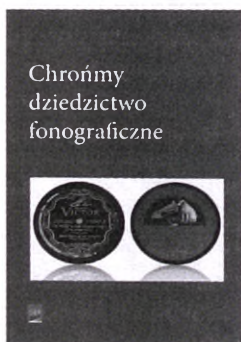
i politycznych. Temat omówiono w aspekcie wewnętrznym, to znaczy państwowym i regionalnym oraz międzynarodowym.

Znaczna część tekstów poświęcona została poszczególnym tytułom prasowym Pomorza i Śląska. Ponadto zaprezentowano sylwetki redaktorów, dziennikarzy i wydawców prasowych z omawianego okresu.

Violetta Pomianowska

Z OFICYNY WYDAWNICZEJ SBP

Chrońmy dziedzictwo fonograficzne : materiały z ogólnopolskich konferencji, Radom – 14-15 listopada 2008 r., Gdańsk – 5 listopada 2009 r. / [red. Katarzyna Janczewska-Sołomko, Małgorzata Kozłowska] ; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Sekcja Fonotek. – Warszawa : Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2011. – 181, [3] s. : il.

Niniejsza publikacja zawiera teksty referatów z dwóch konferencji współorganizowanych przez Sekcję Fonotek Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich oraz Sekcję Bibliotek Muzycznych – Polskiej Sekcji IAML.

Część pierwsza prezentująca materiały konferencji, która odbyła się w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Radomiu dotyczy współczesnych form udostępniania nagrań, regulacji prawnych w tym prawa autorskiego w kontekście udostępniania kopii cyfrowych, zachowania dziedzictwa narodowego w świetle ustawy o egzemplarzu obowiązkowym na przykładzie nagrań muzycznych w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej. Omówiono również kwestie przechowywania i konserwacji nośników fonograficznych, a także historycznych kolekcji w zbiorach polskich fonotek w szczególności digitalizacji, opracowania i udostępniania dokumentalnych nagrań dźwiękowych zarejestrowanych w ramach Akcji Zbierania Folkloru Muzycznego (1950-1954), projektu digitalizacji zbiorów nagrań dźwiękowych Biblioteki

Narodowej, historii zbioru płyt gramofonowych w Muzeum Teatralnym oraz nagrań archiwalnych w zbiorach Biblioteki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Część druga zawiera teksty wystąpień z konferencji, która miała miejsce w Bibliotece Głównej Akademii Muzycznej w Gdańsku. Dominującym tematem jest prezentacja kolekcji polskich i zagranicznych, w tym zbiorów fonograficznych Instytutu Sztuki PAN na tle wybranych europejskich archiwów etnomuzycznych, nagrań orkiestr salonowych w zbiorach starych płyt szybkoobrotowych Książnicy Pomorskiej, zbioru amerykańskich płyt analogowych w fonotece Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie, zbioru poloników fonograficznych w Muzeum Polskim w Chicago. Zaprezentowany został także Narodowy Instytut Audiowizualny.

Czapnik, Grzegorz. Podręczny słownik bibliotekarza / oprac. Grzegorz Czapnik, Zbigniew Gruszka przy współpr. Hanny Tadeusiewicz ; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Katedra Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej

Publikacja jest nową edycją słownika Heleny Więckowskiej i Hanny Pliszczyńskiej wydanego w 1955 r. Nowy słownik składa się z dwóch części i zawiera 5700 haseł i odsyłaczy wyjaśniających terminy polskie (cz. 1) oraz odpowiedniki tych terminów w językach: angielskim, francuskim, niemieckim i rosyjskim (cz. 2). Definicje terminów mają charakter ogólny (nie uwzględniają ich etymologii i ewolucji). Zakres tematyczny obejmuje hasła, których znajomość jest niezbędna do wykonywania zawodu bibliotekarza. Słownik uwzględnia terminy z takich dziedzin i zagadnień jak: archiwistyka, bibliofilstwo, bibliografia, bibliotekarstwo (administracja, budownictwo, gromadzenie, informacja biblioteczna, katalogi, opracowanie rzeczowe, opis formalny dokumentów, udostępnianie, zbiory, przechowywanie, magazynowanie, przysposobienie techniczne, typologia dokumentów, zabezpieczenie zbiorów – konserwacja, zbiory specjalne), bibliotekoznawstwo (kształcenie, szkolenie, zawód, prawo biblioteczne, typologia bibliotek, teoria), czasopiśmiennictwo, czytelnictwo, drukarstwo, edytorstwo, językoznawstwo, komunikacja społeczna, księgarstwo, nauka o informacji, nauka o książce, nauki pomocnicze historii i literaturoznawstwa, oprowoznawstwo, pedagogika i psychologia, papiernictwo, popularyzacja (reklama, marketing), reprografia, sztuka książki. Zrezygnowano natomiast z haseł związanych ściśle z informacją naukową, wobec istnienia różnych źródeł leksykograficznych im poświęconych. Słownik zawiera indeksy dla każdego z czterech zastosowanych języków obcych.

Łakomy, Agnieszka. Polska książka na obczyźnie : Niemcy Zachodnie (1945-1950) / Agnieszka Łakomy ; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. – Warszawa : Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2011. – 195 s. : 1 il. kolor. – (Nauka, Dydaktyka, Praktyka ; 129)

Praca omawia problematykę funkcjonowania książki polskiej w Niemczech Zachodnich w pierwszych latach powojennych. Autorka przedstawiła osoby i instytucje, które podjęły się zadania zaspokojenia potrzeb kulturalnych i edukacyjnych osób narodowości polskiej, wyzwolonych z obozów i miejsc pracy przymusowej, oczekujących na repatriację do kraju lub na dalszą emigrację. Omówiła organizację i charakter polskiego ruchu wydawniczego, a także sposób pracy instytucji rozpowszechniających polskie książki, w tym księgarnie i biblioteki, które były podstawowym elementem uzupełniającym sieć sprzedaży polskich książek. Poświęciła wiele miejsca na omówienie specyfiki tworzonego na tym terenie repertuaru literackiego, przeznaczonego dla zaspokojenia podstawowych potrzeb czytelników przebywających w sytuacji tymczasowej. Tekst główny uzupełniają wykaz źródeł i opracowań, bibliografia druków polskich wydawanych w Niemczech Zachodnich w latach 1945-1950 oraz indeksy.

Marzena Przybysz

SPROSTOWANIE

W „Bibliotekarzu” 1/2012 s. 33 w tekście reklamowym dot. książki Agnieszki Łakomy pt. *Polska książka na obczyźnie. Niemcy Zachodnie (1945-1950)* błędnie wydrukowano datę. Przepraszamy Autorkę książki oraz wszystkich Czytelników.

Redakcja „Bibliotekarza”

Z żałobnej karty

Halina Skubalska (9.10.1927 – 27.06.2011)

Halina Skubalska urodziła się 9 października 1927 r. w Urzędowie (powiat Kraśnik) w rodzinie Janiny i Bolesława Migalskich.

Dzieciństwo spędziła w Krasnymstwie. Tam też rozpoczęła edukację w szkole podstawowej, którą ukończyła w 1940 r. w Turobinie, pow. Krasnystaw. W czasie wojny przebywała u rodziny w Zaklikowie, gdzie po wyzwoleniu zapisała się do gimnazjum. Małą maturę zdała w Dąbrowie Górniczej, a dużą we Wrocławiu w I Państwowym Gimnazjum i Liceum w 1949 r. Po maturze złożyła podanie o przyjęcie na filologię polską na Uniwersytecie Wrocławskim. Studia polonistyczne odbyła w latach 1949-1952, uzyskując dyplom I stopnia ze specjalnością bibliotecarską. W 1951 r. wyszła za mąż za Henryka Skubalskiego. W grudniu 1952 r. rozpoczęła pracę w charakterze ekspedientki w Klubie Międzynarodowej Książki i Prasy, a następnie w Akademickiej Poradni Przeciwwzględnej jako pielęgniarka.

Po urodzeniu 30 października 1953 r. córki Ewy (obecnie Ewa Skubalska-Rafajłowicz jest prof. nadzwyczajnym Politechniki Wrocławskiej w Instytucie Informatyki, Automatyki i Robotyki na Wydziale Elektroniki) poświęciła się prowadzeniu domu i wychowywaniu dziecka.

Od 1 listopada 1957 r. została zatrudniona na Politechnice Wrocławskiej na stanowisku starszego refe-

renta administracyjnego w Bibliotece Wydziału Elektrycznego. W lipcu 1959 r. powierzono jej obowiązki sprawowania opieki nad czasopismami gromadzonymi w bibliotece. W miarę nabywania doświadczenia zawodowego awansowała na stanowiska: bibliotekarza (1961 r.), starszego bibliotekarza (1965 r.) i kustosa (1966 r.).

W związku z zmianami organizacyjnymi, jakie miały miejsce w 1968 r. w strukturze Uczelni i w konsekwencji w organizacji bibliotek, H. Skubalska od 1 października 1968 r. kontynuowała pracę w nowo powstałej Bibliotece Instytutu Energoelektryki Halina Skubalska wzorowo wywiązywała się z nałożonych na nią obowiązków. W opinii przełożonych była zdyscyplinowana, dokładna, sumienna, potrafiła szybko opłacać nowe zagadnienia w pracy zawodowej.

Od 1 lutego 1980 r. przeszła z Biblioteki Instytutu Energoelektryki do Oddziału Gromadzenia i Opracowania Wydawnictw Ciągłych Biblioteki Głównej, gdzie pracowała na pełnym etacie do 30 czerwca 1986 r., a następnie po osiągnięciu wieku emerytalnego na ½ etatu do 30 czerwca 1990 r. W Oddziale zajmowała się zakupem i opracowaniem czasopism zagranicznych z krajów I obszaru płatniczego, zwanego potocznie „demoludami (tak określano „kraje demokracji ludowej”, na terenie Europy: ZSRR, Czechosłowację, Niemiecką Republikę Demokratyczną, Bułgarię, Rumunię, Węgry, Jugosławię i Albanie). Halina Skubalska była skrupulatnym, kompetentnym i niezawodnym pracownikiem. Z zaangażowaniem uczestniczyła w pracach zmierzających do automatyzacji procesu opracowania wydawnictw ciągłych. W 1981 r. wdrożono system SABI/OC (System Automatyzacji Biblioteki/Oddział Czasopism).

W czasie swojej 33-letniej pracy została odznaczona Złotą Odznaką Politechniki Wrocławskiej. Dla współpracowników była pogodną, dobrą koleżanką, dla użytkowników życzliwym bibliotekarzem, otwartym na ich potrzeby, zawsze zaś niezwykle elegancką kobietą. Mgr inż. Anna Śmigielska, wieloletnia i bliska współpracowniczką wspomina: „Halinka była cudownym człowiekiem, bardzo serdeczna, pracowita, pedantka, i jednocześnie bardzo tolerancyjna”.

Została pochowana 2 lipca 2011 r. na Cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu.

Marek Dubiński

Z życia SBP

Rozstrzygnięcie konkursu SBP „Dni Książki Historycznej”

Komisja konkursowa pod przewodnictwem Joanny Pasztaleniec-Jarzyńskiej na najlepszą realizację programu działań w ramach „Dni Książki Historycznej” nagrodziła Książnicę Beskidzką w Bielsku Białej (I nagroda), Bibliotekę Publiczną Gminy Wągrowiec z siedzibą w Łeknie (II), Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Komisji Edukacji Narodowej w Warszawie (III) oraz wyróżniła cztery biblioteki (Bibliotekę Szkolną Zespołu Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących w Biłgoraju, Miejską Bibliotekę Publiczną w Kraśniku, Powiatową i Miejską Bibliotekę Publiczną w Pruszkowie, Bibliotekę Publiczną im. Juliana Ursyna Niemcewicza w Dzielnicy Ursynów m.st. Warszawy). Oceniono przede wszystkim imprezy promujące książkę i wiedzę historyczną organizowane przez biblioteki w listopadzie 2011 r. podczas „Dni Książki Historycznej”.

SBP ponownie interweniuje w sprawie urlopów dla bibliotekarzy

Przewodnicząca SBP Elżbieta Stefańczyk w grudniu ub.r. wystosowała pismo do Głównego Inspektoratu Pracy Państwowej Inspekcji Pracy w sprawie spornego zapisu i rozbieżności interpretacyjnych dotyczących długości urlopu wypoczynkowego pracowników zatrudnionych na stanowiskach kustoszy i bibliotekarzy na podstawie mianowania, przed wejściem w życie ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. nr 164 poz. 1365 ze zm.), z prośbą o wyjaśnienie i interwencję. Do pisma załączono ekspertyzy i opinie prawne specjalistów oraz odpisy wyroków sądowych, korzystne dla bibliotekarzy.

Nagrody Książka Roku IBBY 2011

W dn. 5.12 ub.r. odbyła się uroczystość wręczenia nagród Polskiej Sekcji IBBY „Książka Roku 2011”. Nagrody za całokształt twórczości, Medale Polskiej Sekcji IBBY, otrzymali: Anna Onichimowska, pisarka dla dzieci i młodzieży, tłumaczka, autorka scenariuszy radiowych, filmowych i teatralnych oraz Stasys Eidigreivicius, ilustrator, plakacista. Nagrody główne otrzymały Joanna Klara Teske i Zofia Beszczyńska (literatura) oraz Iwona Chmielewska i Agata Dudek (grafika). W uroczystości z ramienia ZG SBP uczestniczyła sekretarz generalny SBP Marzena Przybysz.

Grudniowe spotkanie Oddziału Warszawskiego SBP

W dn. 7.12 ub.r. w Centralnej Bibliotece Wojskowej odbyło się spotkanie oplatkowe, którego organizatorami byli Zarząd Oddziału Warszawskiego SBP oraz koło SBP przy Centralnej Bibliotece Wojskowej. W trakcie spotkania, które rozpoczęła m.in. życzeniami świątecznymi dyrektor CBW Krystyna Piwowska, przewodnicząca SBP Elżbieta Stefańczyk mówiła o ważnych dla SBP wydarzeniach mijającego roku i o planach na przyszłość. Działalność Okręgu Mazowieckiego SBP przedstawiła Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska, przewodnicząca Zarządu Okręgu Mazowieckiego SBP. Przewodniczące wręczyły najbardziej aktywnym członkom Oddziału Honorową Odznakę oraz medale „W dowód uznania” a po części oficjalnej obecni wysłuchali koncertu kołęd.

Szkolenie w Okręgu Opolskim SBP w zakresie komunikacji wewnętrznej

W dn. 8.12. ub.r. w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Opolu odbyło się szkolenie z cyklu komunikacji wewnętrznej dla członków Okręgu Opolskiego SBP.

Przewodnicząca SBP członkiem Komitetu Społecznego ds. Paktu dla Kultury

Minister Bogdan Zdrojewski powołał przewodniczącą SBP – Elżbietę Stefańczyk na członka Komitetu Społecznego do spraw Paktu dla Kultury. Do głównych zadań Komitetu należy: monitorowanie procesu wdrażania postanowień Paktu dla Kultury oraz opiniowanie sposobu programowania i wydatkowania środków publicznych wynikających ze wzrostu nakładów na kulturę, będącego postanowieniem Paktu. Inauguracyjne posiedzenie Komitetu odbyło się 12.12.2011 r.

VII Forum Młodych Bibliotekarzy

Tegoroczne Forum Młodych odbędzie się w dn. 11-12.09 w Łodzi w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Łodzi oraz w Bibliotece Politechniki Łódzkiej. W dn. 15.12 ub.r. Zarząd Okręgu Łódzkiego SBP powołał Komisję Organizacyjną VII Forum, którego przewodniczącą została Joanna Stawińska z WiMBP w Łodzi. Na łódzkim Forum pod

hasłem „Biblioteka jako marka” będą promowane działalność bibliotek różnych typów oraz zmiana wizerunku i wypracowanie „dobrej” marki dla placówek bibliotecznych.

Grudniowe posiedzenie ZG SBP

W dn. 8-9.12 ub.r. odbyło się posiedzenie ZG SBP, poprzedzone zebraniem Prezydium. Spotkania prowadziła przewodnicząca SBP, Elżbieta Stefańczyk. W posiedzeniu po raz pierwszy uczestniczyła Elżbieta Budnik, nowy członek ZG. Obecni przyjęli wniosek o nadanie medalu „Bibliotheca Magna Perennisque” Bibliotece Politechniki Śląskiej. W pierwszym dniu obrad przedstawiono najważniejsze przedsięwzięcia z działań ZG SBP w 2011 r. Przewodnicząca SBP, Elżbieta Stefańczyk omawiając działania, zwróciła uwagę na organizację VII Forum SBP oraz VI Forum Młodych Bibliotekarzy, realizację grantów Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego i Fundacji Inicjatyw Obywatelskich, a także konferencje, seminaria i warsztaty, działania w ramach Tygodnia Bibliotek, konkursy, nagrody SBP, działania wizerunkowe, rozwój portalu. Dużym wydarzeniem była też organizacja I Salonu Bibliotek podczas XX Targów Książki Historycznej. Janusz Nowicki zreferował działania wydawnicze SBP w 2011 r. oraz wstępne zamierzenia na 2012 r. Anna Grzecznowska zwróciła uwagę na konieczność opracowania w najbliższym czasie przez Wydawnictwo strategii sprzedaży elektronicznej. Działania w zakresie realizacji *Strategii SBP na lata 2010-2021* podjęte w ramach grantu FRSI, omówiła Elżbieta Górka (konsultacje środowiskowe dotyczące projektu nowej ustawy o bibliotekach, zwiększenie świadomości prawnej wśród członków Stowarzyszenia, przygotowania do opracowania założeń strategii rozwoju bibliotekarstwa polskiego w społeczeństwie wiedzy, badania efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych, opracowanie koncepcji systemu wypożyczeń międzybibliotecznych, współpraca w zakresie kształcenia bibliotekarzy z instytucjami bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, aktywizacja młodych bibliotekarzy, zwiększenie znaczenia SBP w działaniu na rzecz integracji środowiska bibliotekarskiego i wzmocnienia pozycji zawodu bibliotekarza). Dyskutowano o propozycji powołania w strukturach ZG sekcji zawodu bibliotekarza. W ramach działań ewaluacyjnych została opublikowana na portalu sbp.pl ankieta dotycząca oceny realizacji *Strategii SBP...* Podsumowano realizację grantu FIO przeznaczanego na kształtowanie wizerunku SBP, jako organizacji wolontariackiej. Zadania te przedstawiła Anna Grzecznowska, następnie koordynatorzy poszczególnych zadań (Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska, Elżbieta Stefańczyk, Elżbieta Górka, Małgorzata Szmigielska, Maria Bochan, Ewa Stachowska-Musiał, Ewa Kobierska-Maciuszko) omówili rezultaty (m.in. zbudowanie bazy członków, bazy bibliotek oferują-

cych staże i praktyki dla wolontariuszy oraz podjęcie rzecznictwa w zakresie ustawodawstwa bibliotecznego i pragmatyki zawodu bibliotekarza, organizacja warsztatów podnoszących poziom wiedzy i umiejętności członków Stowarzyszenia, prezentacja dorobku organizacji na forum krajowym i międzynarodowym). Projekt polityki bezpieczeństwa danych osobowych gromadzonych w SBP przedstawiła Małgorzata Szmigielska. Omówiono również instrukcję zarządzania systemem informatycznym dotyczącą bazy członków. ZG przyjął uchwałą oba dokumenty, z uwzględnieniem zaproponowanych przez zebranych poprawek. Małgorzata Szmigielska zaprezentowała również rozwój portalu sbp.pl. Podkreśliła bardzo dobry odbiór przez użytkowników portalu. Przedstawiła także założenia archiwum cyfrowego wydawnictw SBP i zaapelowała o rozważenie przyspieszenia wprowadzenia sprzedaży elektronicznej artykułów z czasopism oraz materiałów pokonferencyjnych. Drugiego dnia posiedzenia członkowie ZG analizowali przede wszystkim propozycje planu pracy ZG SBP w 2012 r. Wstępny plan przedstawiła Marzena Przybysz oraz w zakresie działalności wydawniczej – Dariusz Kozłowski. O propozycjach kontynuacji prac nad bazą członków mówiła Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska. Ewa Stachowska-Musiał, sekretarz konkursu „Bibliotekarz Roku” przedstawiła zmiany w regulaminie w drugiej edycji konkursu w 2012 r. Wspólnie analizowano również cele i zdania w ramach *Strategii SBP...*, które powinny znaleźć się w planie pracy na 2012 r.

Portal SBP

Ogólnopolski portal bibliotekarski, który powstał z inicjatywy ZG SBP we współpracy z Fundacją Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, w dn. 20.12 ub.r. obchodził swoje pierwsze urodziny. Rok upłynął pod kątem udoskonalania portalu (m.in. uruchomienie sklepu i komentowania bez logowania, patronaty imprez ogólnopolskich i krajowych, organizacja konkursów i konferencji za pomocą portalu, powstanie katalogu staży i praktyk). Zmiany widać na poziomie funkcjonalności i coraz większych możliwości, jakie daje serwis będący centrum informacji i promocji dla bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej (porady prawne, informacje zawodowe, promocja).

Archiwum cyfrowe SBP

Trwa budowa archiwum cyfrowego publikacji SBP. Jego celem jest wdrożenie rozwiązań, które umożliwią przeszukiwanie i dostęp do cyfrowych wersji wydawnictw SBP (http://sbp.pl/wydawnictwa/archiwum_cyfrowe). Obecnie w bazie znajdują się archiwalne wydania czasopism naukowych („Przeglądu Bibliotecznego” i „Zagadnień Informacji Naukowej”) od 1908 do 2008 r. oraz książek w serii „Nauka – Dydaktyka – Praktyka” z lat 1993-2007.

Sprzeciw OFL wobec ograniczenia udziału obywateli w procesie stanowienia prawa

Członkowie Obywatelskiego Forum Legislacji działającego przy Fundacji im. Stefana Batorego wyrazili w grudniu ub. r. sprzeciw w związku z przyjęciem przez Radę Ministrów uchwały nr 214 z 6 grudnia 2011 r., wprowadzającej zmiany do regulaminu pracy Rady Ministrów, w konsekwencji których nastąpi dalsze ograniczenie udziału obywateli w procesie legislacyjnym. SBP poparło stanowisko OFL.

„Biblioteka ciągle w grze!”

Po raz dziewiąty SBP organizuje w maju Tydzień Bibliotek – ogólnopolski program, realizowany przez wszystkie rodzaje bibliotek, szkoły, media, wydawnictwa i samorządy, którego głównym celem jest promocja czytelnictwa, popularyzacja bibliotek jako ważnego

elementu rozwoju intelektualnego oraz kulturalnego Polaków. W bieżącym roku hasło Tygodnia Bibliotek nawiązuje do tumieju piłkarskiego EURO 2012, ale nie tylko. Uświadamia miejsce bibliotek w społecznej infrastrukturze. Usługi bibliotek są na coraz wyższym poziomie i zyskują uznanie ich użytkowników. W grze, jaka toczy się o uczestnictwo w aktywnym działaniu społecznym, biblioteki dysponują wszechstronnością udostępnianych zbiorów, różnorodnością form i coraz lepszymi warunkami lokalowymi. Hasło Tygodnia Bibliotek 2012 pozwala pokazać pozytywne zmiany, jakie zachodzą w tych placówkach. Jest też okazją do promowania literatury o sporcie, wystaw, plakatów dotyczących tej tematyki, a także stosowania w życiu zasad „czystej gry”. Jak co roku odbędą się konkursy na najlepszy plakat promujący Tydzień Bibliotek oraz na najlepszy program działań realizowanych w tym czasie. Szczegółowe informacje na ten temat będą zamieszczane na www.sbp.pl.

Marzena Przybysz

W kilku słowach

▪ Nowe komputery dla mieszkańców małych miejscowości

Na mapie Polski pojawiło się prawie 1000 nowych miejsc z darmowym dostępem do internetu. Są to stanowiska komputerowe w bibliotekach publicznych. Przyjść i skorzystać z nich może każdy – także osoby, które dopiero będą stawały swoje pierwsze kroki w internecie.

Biblioteki otrzymały komputery, a także inne urządzenia (m.in. drukarki i laptopy) dzięki udziałowi w Programie Rozwoju Bibliotek (PRB) realizowanym przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (FRSI). 1303 komputery trafiły do 998 placówek bibliotecznych w małych miejscowościach, które wcześniej nie posiadały sprzętu informatycznego przeznaczonego dla mieszkańców. Badania przeprowadzone w ramach PRB pokazują, że użytkownicy bibliotek potrzebują dostępu do internetu* – w 2011 r. 35% osób odwiedzających biblioteki korzystało w nich właśnie z komputerów. Sieci używały dla rozrywki, do nauki, a także komunikowania się z rodziną i znajomymi oraz do załatwiania codziennych spraw (np. kontaktów z urzędami czy porównywania cen produktów). 32 tysiące osób przeglądało strony z ofertami pracy lub wysyłało swoje życiorysy.

Rafał Kramza, prezes FRSI, dyrektor PRB: *Internet staje się coraz bardziej istotnym źródłem informacji i narzędziem komunikacji. Choć dostęp do sieci systematycznie się poprawia, w małych miejscowościach wciąż nie jest dość powszechny. Właśnie biblioteki są znakomitym miejscem, które może zapewnić kontakt z nowoczesnymi technologiami poprzez swoje liczne placówki. Oferują one nie tylko sam sprzęt i łącze, ale również pomoc ze strony bibliotekarzy w znalezieniu potrzebnych informacji czy w obsłudze sprzętu.*

Oprócz komputerów użytkownicy bibliotek mają do dyspozycji 1078 urządzeń wielofunkcyjnych, łączących funkcje drukarki, skanera, koparki i faksu, a także 310 drukarek A3. Biblioteki otrzymały również 119 laptopów i tyle samo projektorów multimedialnych z ekranami. Oznacza to, że w wielu z nich już wkrótce spotkania z pisarzami czy podróżnikami zostaną wzbogacone o prezentację zdjęć. Biblioteki będą mogły również wyświetlać filmy i organizować dyskusje na ich temat. Całość będzie z kolei dokumentowana dzięki aparatom cyfrowym, które trafiły do 1430 placówek.

Ze sprzętu informatycznego w bibliotekach biorących udział w PRB mogą korzystać wszyscy użytkownicy. Osoby mniej doświadczone w korzystaniu z nowych technologii mogą uzyskać pomoc od bibliotekarek i bibliotekarzy, którzy coraz częściej organizują w swoich placówkach kursy komputerowe lub udzielają porad indywidualnie.

**Większość bibliotek uczestniczących w PRB korzysta z internetu bezpłatnie – dzięki udziałowi w przedsięwzięciu Grupy TP SA „Biblioteki z Internetem TP”.*

▪ Sprzęt dostarczony do bibliotek w poszczególnych województwach

Tabela poniżej obejmuje urządzenia dostarczone do bibliotek uczestniczących w drugiej rundzie PRB. Biblioteki biorące udział w pierwszej edycji programu (1872 placówki) otrzymały komputery i inne urządzenia w 2010 r.

PRB to ogólnopolskie przedsięwzięcie, którego celem jest wzmocnienie potencjału bibliotek publicznych na wsiach i w małych miastach. Dzięki programowi nowoczesne i aktywne biblioteki ułatwią mieszkańcom pełne uczestnictwo w zy-

Województwo	Biblioteki w II rundzie PRB	Komputery	Urządzenia wielofunkcyjne	Drukarzki A3	Laptopy	Projektory z ekranami	Aparaty cyfrowe
dolnośląskie	149	115	102	16	10	10	147
kujawsko-pomorskie	86	87	73	18	7	7	86
lubelskie	204	206	159	57	18	18	200
lubuskie	40	26	18	8	4	4	34
łódzkie	70	66	53	21	7	7	68
małopolskie	172	152	127	25	11	11	171
mazowieckie	108	117	92	36	11	11	104
opolskie	17	12	12	3	1	1	17
podkarpackie	129	107	93	17	7	7	129
podlaskie	51	29	30	17	6	6	48
pomorskie	59	50	39	15	7	7	57
śląskie	104	109	83	23	7	7	100
świętokrzyskie	36	40	31	8	3	3	36
warmińsko-mazurskie	29	19	13	5	2	2	29
wielkopolskie	120	94	84	20	10	10	119
zachodniopomorskie	87	74	69	21	8	8	85
RAZEM**	1461	1303	1078	310	119	119	1430

******Powyższe zestawienie nie uwzględnia urzędzeń, które zostaną dostarczone do 25 bibliotek w późniejszym terminie, ze względu na technicznych i organizacyjnych.

ciu społecznym i gospodarczym, będąc miejscem dostępu do wiedzy, informacji, edukacji oraz oferując przestrzeń do spotkań i wydarzeń angażujących lokalną społeczność. Działania w ramach programu obejmują wyposażenie bibliotek w sprzęt informatyczny, cykl praktycznych szkoleń dla bibliotekarzy, wzmacnianie środowiska bibliotecznego i promocję bibliotek.

Budżet Programu wynosi 28 milionów dolarów. Środki pochodzą z grantu, który Fundacja Billa i Melindy Gates przekazała Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności (PAFW). Program realizuje FRIS, utworzona przez PAFW.

Program jest zaplanowany na pięć lat – rozpoczął się w 2009 r. i potrwa do 2013 r. Swoim zasięgiem obejmuje ponad połowę bibliotek znajdujących się na wsiach i w małych miastach – ponad 3300 bibliotek z ponad 1100 małych gmin. Więcej informacji o PRB na www.biblioteki.org (*Małgorzata Dąbrowska*).

• Podziękowania

dla Wojciecha Rozwadowskiego

W dn. 19 grudnia 2011 r. ukazało się ostatnie wydanie ISBNiKa: Informatora Sekcji Niepublicznych Szkół Wyższych ZG SBP pod redakcją Wojciecha Rozwadowskiego.

Redakcja składa podziękowania redaktorowi ISBNiKa za wieloletnią pracę i zaangażowanie w przygotowywaniu i rozpowszechnianiu Informatora.

Źródło: isbni.blog.pl

• Zaprosili nas

WBP im. H.Łopacińskiego w Lublinie na otwarcie wystawy pokonkursowej fotografii prasowej BZ WBK

Press Foto 2011 (12.12.2011 r.) • **Biblioteka Śląska** na wernisaż wystawy fotograficznej „Stare regiony przemysłowe w procesie zmian – Ludzie – pejzaże – narracje...” (12.12.2011 r.) • **Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego** na konferencję naukową „Absolwent bibliotekoznawstwa na rynku pracy. Możliwości, potrzeby, perspektywy” (7.11.2011 r.) • **Biblioteka Pedagogiczna im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu** na uroczystość jubileuszową (30.11.2011 r.); Uroczystościom towarzyszy wystawa „Biblioteka Pedagogiczna w Toruniu 1921-2011” • **Miejska Biblioteka Publiczna im. Józefa A. i Andrzeja S. Zaluskich w Radomiu** na otwarcie wystawy Krzysztofa Mańczyńskiego „Moje pejzaże” (7.12.2011 r.) • **WiMBP im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi** na Salon ciekawej książki, Łódź Hala EXPO (9-11.12.2011 r.) oraz Ogólnopolską konferencję „Biblioteki publiczne miejscem przyjaznym i inspirującym” (9.12.2011 r.)

• Publikacje otrzymane

Z Biblioteki Głównej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

„Librorum Amator” Biuletyn Okolicznościowy 1 października 2011/4.

Z Biblioteki Głównej Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

„Rocznik Biblioteki UJK”, t. 2. Kielce, 2010.

Z „Biblioteki Analiz”

Rynek książki w Polsce 2011, t. 1-5. Warszawa, 2011.

Od redaktora (Elżbieta STEFAŃCZYK)	1
Artykuły	1
Agnieszka FRANKOWSKA: Rola biblioteki w kształtowaniu tożsamości kulturowej oraz zaspokajaniu potrzeb czytelniczych mniejszości narodowych na Podlasiu	1
Krzysztof MACIĄG: Biblioteki pedagogiczne są przydatne uczniom szkół średnich	5
Bożena HOLECZEK: Miejska Biblioteka Publiczna w Mikołowie – nowe otwarcie	11
Maria OLESIAK: Małe Berło w Gminnej Bibliotece Publicznej w Kijach	13
Jolanta PRZYBYLSKA: Biblioteki Belgii i Holandii	15
Sprawozdania i relacje	19
Konferencja „Elektroniczne usługi polskich, czeskich, niemieckich bibliotek w Euroregionie Nysa” (Joanna JAGODZIŃSKA)	19
Biblioteka – więcej niż myślisz! II Kongres Bibliotek Publicznych (Dorota SKOTNICKA)	21
Konferencja naukowa „Absolwent bibliotekoznawstwa na rynku pracy. Możliwości, potrzeby, perspektywy” (Ewelina AUGUSTYNIAK)	24
Prawo biblioteczne	25
Nowe zasady łączenia bibliotek publicznych (Rafał GOLAT)	25
Biblioteki szkolne w ustawie o bibliotekach (Jan CIECHORSKI)	26
Przegląd publikacji	28
Rynek książki w Polsce 2011 (Danuta URBAŃSKA)	28
Gębolyś, Zdzisław. Bibliografia publikacji Klubu Kronikarzy Zagłębia Dąbrowskiego im. Jana Przemyszy-Zielińskiego (Barbara PYTLOS)	29
Sygnały o nowych publikacjach (Violetta POMIANOWSKA)	31
Z oficyny wydawniczej SBP (Marzena PRZYBYSZ)	32
Z żałobnej karty	34
Halina Skubalska (9.10.1927 – 27.06.2011) (Marek DUBIŃSKI)	34
Z życia SBP	35
Rozstrzygnięcie konkursu SBP „Dni Książki Historycznej” • SBP ponownie interweniuje w sprawie urlopów dla bibliotekarzy • Nagrody Książka Roku IBBY 2011 • Grudniowe spotkanie Oddziału Warszawskiego SBP • Szkolenie w Okręgu Opolskim SBP w zakresie komunikacji wewnętrznej • Przewodnicząca SBP członkiem Komitetu Społecznego ds. Paktu dla Kultury • VII Forum Młodych Bibliotekarzy • Grudniowe posiedzenie ZG SBP • Portal SBP • Archiwum cyfrowe SBP • Sprzeciw OFL wobec ograniczenia udziału obywateli w procesie stanowienia prawa • „Biblioteka ciągle w grze!” (Marzena PRZYBYSZ)	35
W kilku słowach	37
From the editor (Elżbieta STEFAŃCZYK)	1
Articles	1
Agnieszka FRANKOWSKA: The Role of Libraries in Shaping Cultural Identity and Meeting the Reading Needs of Ethnic Minorities in Podlasie	1
Krzysztof MACIĄG: Pedagogical Libraries are Useful for Secondary School Students	5
Bożena HOLECZEK: Municipal Public Library in Mikołów – the New Opening	11
Maria OLESIAK: The Małe Berło (Small Scepter of Polish Culture) Prize for Communal Public Library in Kije	13
Jolanta PRZYBYLSKA: Libraries of Belgium and the Netherlands	15
Events and Reports	19
Conference „Electronic Services of Polish, Czech, and German Libraries of Nysa Euroregion” (Joanna JAGODZIŃSKA)	19

Library – More than You Think! 2 nd Congress of Public Libraries (Dorota SKOTNICKA)	21
Scientific Conference „Graduates in Librarianship and Information Science in the Job Market. Possibilities, Needs, Perspectives” (Ewelina AUGUSTYNIAK)	24
Library Law	25
New Principles of Public Library Mergers (Rafał GOLAT)	25
School Libraries in Libraries Act (Jan CIECHORSKI)	26
Review of Publications	28
Book Market in Poland 2011 (Danuta URBAŃSKA)	28
Gębołyś, Zdzisław. Bibliography of publications of Jan Przemsza-Zieliński’s Club of Zagłębie Dąbrowskie Chroniclers (Barbara PYTLOS)	29
New Books Flash (Violetta POMIANOWSKA)	31
From the PLA Publishing House (Marzena PRZYBYSZ)	32
Obituaries	34
Halina Skubalska (9 October 1927-27 June 2011) (Marek DUBIŃSKI)	34
From the PLA	35
The Conclusion of the „Historical Book Days” Competition • The PLA’s Subsequent Intervention Regarding the Leaves for Librarians • IBBY Book of the Year 2011 Award • December Meeting of the PLA Warsaw Unit • Training in Internal Communication in the Opole Circle • The PLA President as a Member of Civic Committee for the Cultural Treaty • 7th Forum of Young Librarians • December Meeting of the PLA General Board • The PLA Portal • The PLA Digital Archive • OFL Protest against Limiting Civic Engagement in the Law-Making Process • „Library Still in the Game!” (Marzena PRZYBYSZ)	35
In a Nutshell	37

BIBLIOTEKARZ

Czasopismo wydawane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich oraz Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy – Bibliotekę Główną Województwa Mazowieckiego

Komitet Redakcyjny: Helena BEDNARSKA, Lucjan BILIŃSKI, Sylwia BŁASZCZYK, Stanisław CZAJKA, Marcin DRZEWIECKI (przewodniczący), Bolesław HOWORKA, Małgorzata JEZIERSKA, Katarzyna MATERSKA, Irena SUSZKO-SOBINA, Ryszard TURKIEWICZ

Redaktor naczelny: Elżbieta SĘTEFAŃCZYK (tel. 600-433-877; e-mail: e.stefanczyk@sbp.pl, e.stefanczyk@onet.pl)

Współpraca: Barbara BUDYŃSKA

Sekretarz redakcji: Marzena PRZYBYSZ (tel. 697-790-802; e-mail: m.przybysz@sbp.pl)

Redaktor techniczny: Elżbieta MATUSIAK. **Skład i łamanie:** Robert LIS

Tłum. na jęz. angielski: Małgorzata WALESZKO. **Projekt graficzny okładki:** Katarzyna STANNY

Honoraria autorskie: Kazimiera KRAWCZAK (tel. 22 825-54-25; e-mail: finanse@sbp.pl)

Redakcja zastrzega sobie prawo do opracowania redakcyjnego i skracania tekstów.

Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
00-335 Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7, tel. 22-827-52-96
Doradca ds. wydawniczych – Janusz NOWICKI
e-mail: wydawnictwo@sbp.pl

„Bibliotekarz” jest dostępny online w Kujawsko-Pomorskiej Bibliotece Cyfrowej (<http://kpbc.umk.pl/dlibra/publication?id=17777>).

Prenumeratę „Bibliotekarza” można również zrealizować w Dziale Promocji i Sprzedaży Biura ZG SBP, Al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa, tel. (22) 825-50-24, fax: (22) 825-53-49, e-mail: sprzedaz@sbp.pl

Konto SBP: Millennium 70 1160 2202 0000 0000 2814 5355

Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny PRIMUM s.c., Kozerki, ul. Marsa 20, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Nakład: 1700 egz. ISSN 0208-4333. Indeks 352624

Oferta specjalna dla bibliotek!

„RYNEK KSIĄŻKI W POLSCE 2011”

• Wydawnictwa • Dystrybucja • Poligrafia • Papier • Who is who

Książka w sprzedaży od listopada 2011 r.

W pięciu tomach publikacji omówione zostaną najważniejsze zagadnienia dotyczące funkcjonowania polskiej branży wydawniczo-księgarskiej. Przedstawimy aktualny stan poszczególnych sektorów rynku wydawniczo-księgarskiego i omówimy zmiany, jakie zaszły na rynku książki na przestrzeni ostatniego roku.

Zapraszamy biblioteki do składania zamówień na publikację – wszystkie zamówienia złożone do 20 października 2011 premiowane będą rabatem 20%!

Warunkiem otrzymania rabatu jest przesłanie zamówienia do 20.10.2011 r. na poniższym formularzu:

Oferta rabatowa dla bibliotek

Niniejszym zamawiam:

- ... egz. publikacji „Rynek książki w Polsce 2011. Wydawnictwa” w cenie 80 zł/egz – 20 % rabatu
- ... egz. publikacji „Rynek książki w Polsce 2011. Dystrybucja” w cenie 70 zł/egz – 20 % rabatu
- ... egz. publikacji „Rynek książki w Polsce 2011. Poligrafia” w cenie 50 zł/egz – 20 % rabatu
- ... egz. publikacji „Rynek książki w Polsce 2011. Papier” w cenie 40 zł/egz – 20 % rabatu
- ... egz. publikacji „Rynek książki w Polsce 2011. Who is who” w cenie 60 zł/egz – 20 % rabatu

Nazwa firmy

Dokładny adres do faktury i wysyłki

Numer NIP

Upoważniam Bibliotekę Analiz Sp. z o.o. do wystawienia faktury VAT bez mojego podpisu.

.....
czytelny podpis

Kontakt z wydawcą: Biblioteka Analiz Sp. z o.o., ul. Mazowiecka 6/8 pok. 416, 00-048 Warszawa, tel./ faks 22 827 93 50, tel. 22 828 36 31, e-mail: marketing@rynek-ksiazki.pl

1% dla SBP

kaPITalny wybór!

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich jest w elitarnym gronie organizacji pożytku publicznego. Oddając 1% podatku SBP masz pewność, że te środki zostaną wykorzystane na pożyteczne cele, że będą pracować z korzyścią dla rozwoju bibliotek, społeczeństwa wiedzy i kultury.

Nr KRS: 0000081477